Nr. 6. Grudziądz, czerwiec 1931 r. Rok IV.

Nauczyciel Pomorski

„Szkoła Pomorska"

Organ Pomorskiego Oddziału Okręgowego
„Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych"

Wychodzi 12 razy w roku — w pierwszej połowie każdego miesiąca. Cena pojedynczego numeru 50 groszy bez przesyłki. Abonament wraz z przesyłką: miesięcznie 0,55 zł, kwartalnie 1,50 zł, półrocznie 2,70 zł, rocznie 4,80. Członkowie „Stow. Chrz. N. Naucz. Szkół Powsz." Okręgu Pom. płacą za numer wraz z przesyłką 25 gr miesięcznie oprócz składek członkowskich i razem z niemi na P. K. O. Poznań nr. 206.133 (Pomorski Zarząd Okręgowy).

Redaguje Albin Nowicki, Grudziądz, Młyńska nr. 27, z współudziałem Komitetu Redakc. Redaktor odpow. tenże. Adres Redakcji i Administr.: Grudziądz, Rynek nr. 15 p. I. tel. 713.

Ogłoszenia: Za całą stronnicę 80 zł — za pół stronnicy 45.-zł, za ćwierć stronnicy 25,- zł za ósmą część stronnicy 15,-zł. Dla drobnych ogłoszeń: jeden dwułamowy wierz petitem 50 gr. Za dołączenie ofert i druków: za każdy tysiąc egzemplarzy 50,—zł. Wszelkie przesyłki (listów, druków paczek i pieniędzy) kierować należy pod adresem „Biuro Nauczycielskie" Grudziądz, Rynek nr. 15, p. godz. urzędowania od 9—13 i 15—18 w dni powszednie

Po naszyn Zjeździe w Działdowie.

Tradycyjnym zwyczajem zjechali się w czasie krótkich wakacyj Zielonych Świątek delegaci Oddziału Pomorskiego na swój doroczny Walny Zjazd Delegatów.

Zjechali się z wszystkich zakątków Pomorza, wszak był to 12-ty z rzędu roczny zjazd okręgowy na Pomorzu, a odbywał się w stolicy polskich Mazur. Te dwa momenty zapewne złożyły się na to, że zjazd pod względem ilościowym był b. licznie obesłany, pod względem jakościowym o wysokim poziomie przez wygłaszanie treściwych przemówień i powzięcie doniosłych uchwał, a pod względem technicznym wspaniale i przewidująco przygotowany i rozumnie, programowo i sprężyście przeprowadzony.

Patrząc na odbyty zjazd dzisiaj z dalszej perspektywy czasu i odległości, możemy nie bez słusznej dumy dać wyraz swemu zadowoleniu i swej uzasadnionej radości z okazałego, podniosłego i harmonijnego przebiegu i z osiągniętych rezultatów: okazało się dobitnie, że Stowarzyszenie Nauczycielskie cieszy się na Pomorzu głębokiemi sympatjami i doznaje zawsze i wszędzie prawdziwego zrozumienia i bezgranicznego poparcia u tutejszego społeczeństwa w swej pracy na chwałę Boga, na pożytek ogółu i na pomyślność Ojczyzny!

Spełniamy miły obowiązek, złożyć z tego miejsca swe szczere podziękowanie wszystkim tym, którzy swą radą, pomocą i pracą przyczynili się pośrednio czy bezpośrednio do zorganizowania i uświetnienia naszych uroczystości, w pierwszym rzędzie Komitetowi Honorowemu z p. starostą Płackowskim na czele, gościnnej ludności mia-

sta Działdowa pod zarządem p. burmistrza Felskiego, Duchowieństwu katolickiemu powiatu działdowskiego, zacnym gościom i przedstawicielom władz, oraz naszemu ruchliwemu Kołu Powiatowemu pod prezesurą niestrudzonego prezesa, p. rektora Wejrowskiego.

Za tak serdeczne i przemiłe przyjęcie w murach stolicy polskich Mazur, Działdowa, staropolskie „Bóg zapłać!"

POMORSKI ZARZĄD OKRĘGOWY:

(—) Albin Nowicki, prezes. (—) Aleks. Kwiatkowski, sekretarz.

Przebieg Zjazdu.

PRZYGOTOWANIA.

Koło Powiatowe Działdowo, dobrze i chlubnie zapisane w dziejach naszej organizacji, podjęło się ochoczo prac przygotowawczych, obradując na licznych plenarnych posiedzeniach Koła, jako też naradach i konferencjach Zarządu i Sekcyj zjazdowych nad ogólnym planem i programem, nie pomijając i przeoczając żadnego szczegółu i drobiazgu. Należy to podnieść tem więcej, że Koło pracowało zupełnie samodzielnie (prezes okręgowy jedynie na kilka dni przed samym zjazdem przybył do Działdowa, aby poddać przeglądowi ogrom prac samorzutnie przez Koło dokonanych); a podkreślić wypada ofiarność, sumienność i ochotę do pracy wszystkich członków Koła bez różnicy i wyjątku, szczególnie tych, którzy mimo dalekich odległości i niekorzystnej komunikacji przybywali często do Działdowa, aby dorzucić cegiełkę swej mrówczej pracy. Motorem i kierownikiem całej akcji przygotowawczej był urzędujący prezes Koła, p. rektor Wejrowski, który o wszystkiem pomyślał i wszędzie bywał, wykorzystując wszelkie środki i sposoby dla zrealizowania całokształtu skomplikowanego planu.

Prezes powiatowy, p. rektor Józef Dzięcioł zaś, będący na Instytucie Pedagogicznym w Warszawie, przybywał często umyślnie do Działdowa, aby osobiście, a jeszcze częściej listownie służyć radą i pomocą. Utworzono Komitet Honorowy, którego członkowstwo przyjęli: starosta powiatowy p. Plackowski, ks. proboszcz Ptaszyński, ks. prob. Mosiński, inspektor szkolny p. Klimosz, burmistrz p. Felski, dowódca garnizonu p. major Gryl, dyrektor seminarjum naucz. p. Biedrawa, prezes rady miejskiej p. Wellenger.

Zarząd Koła odbył konferencje z przedstawicielami miejscowego społeczeństwa, w szczególności z zarządami miejscowych organizacyj i towarzystw.

To też zainteresowanie naszym zjazdem na całych polskich Mazurach było powszechne, ogólne i żywe: całe miasto i cały powiat oczekiwały uczestników zjazdu. Bramy triumfalne ze stosownemi napisami, girlandy, liczne chorągwie, transparenty, masowy udział w pochodzie do i z kościoła, w plenarnych obradach, w zabawie były tego dobitnym dowodem.

Komitet Zjazdowy pomyślał o wykonaniu wszelkich prac drukarskich (zaproszeń, programów, kart uczestnictwa i wstępu), o propagandzie prasowej, o przygotowaniu kwater, sal dla obrad i zabaw, o podziale prac.

Z okazji zjazdu urządzono w gmachu szkoły powszechnej bogatą w eksponaty wystawę szkolną.

Tak starannie i wszechstronnie przygotowało się miejscowe nauczycielstwo stowarzyszeniowe wespół z miejscowemi władzami, instytucjami i towarzystwami, aby okazale i godnie przyjąć gości i delegatów z całego Pomorza.

PRZYJAZD.

W drugi dzień Zielonych Świątek, poniedziałek, dnia 25. maja 1931 r., od samego rana poczęły napływać do Działdowa grupki i grupy uczestników Zjazdu, witanych na dworcu przez czynną tam w poczekalni I. klasy podczas trwania całego zjazdu sekcję, notującą przybyłych, przydzielając kwatery, wręczając karty uczestnictwa, programy i inne druki.

Jako jedni z pierwszych przybyli członkowie Wydziału Wykonawczego z Grudziądza oraz członkowie Zarządu Okręgowego i Komisji Rewizyjnej. Oczom przybyłych przedstawiał się niezapomniany obraz: bramy, napisy, girlandy, flagi, — imponujący gmach szkolny ze ślicznym ogrodem, utrzymywanym w wzorowym porządku, — tu stanie niebawem pomnik zwycięzcy z pod Grunwaldu, Króla Władysława Jagiełły, którego imię widnieje wielkiemi zgłoskami na frontonie wspaniałego gmachu szkolnego, — wszędzie rozradowane twarze, serdeczne powitania, — piękne wille i domostwa przy ul. Dworcowej, tonącej w zieleni i kwiatach, — okazały rynek z prostemi rzędami przemiłych, czyściutkich domków, pobudowanych w jednakowym stylu na miejscu ruin i zgliszczy, w jakie obróciła wichura wojenna tę część miasta Działdowa przy działaniach tak armji pruskiej jak rosyjskiej, — a w pośrodku rozległego rynku ratusz, swemi konturami nieco przypominający krakowskie Sukiennice.

Członków Zarządu Okręgowego, Komisji Rewizyjnej, pp. prelegentów i gości ulokowano na kwatery w wygodnym i komfortowym hotelu „Masovia" p. Knüffla, gdzie też odbywała się walna część obrad. Delegaci znaleźli również dogodne pomieszczenie w dalszych hotelach oraz w kwaterach prywatnych, chętnie i licznie zaofiarowanych Komitetowi Zjazdowemu przez miejscowe społeczeństwo. Reszta uczestników przybyła w sam dzień zjazdu w porannych godzinach, aby po całodziennych obradach i całonocnej zabawie, nie korzystając wcale z kwater, odjechać nazajutrz rano do domowych pieleszy.

POSIEDZENIE POMORSKIEGO ZARZĄDU OKRĘGOWEGO.

Po odpoczynku obiadowym — tegoż dnia (25. V. 31 r.) o godz. 15. min. 15. rozpoczęło się posiedzenie Zarządu Okręgowego w salce hotelu „Masovia", gdzie równocześnie obok w innych pokojach tak było czynne biuro zjazdowe, jak pracowała Komisja Rewizyjna.

Biurem zjazdowem zawiadywała sekretarka W. Ciesielska.

W Komisji Rewizyjnej pracowali pp.: rektor Bolesław Raszeja — Starogard, Bronisław Vetter — Toruń, rektor Andrzej Śpica — Grudziądz i Franciszek Zawodziński — Tuszewo. Usprawiedliwili swą nieobecność pp. Lambert Krajnik — Pelplin (chorobą), Jan Stefański — Tczew (chorobą matki).

Obradom Zarządu Okręgowego przewodniczyli na odmianę prezes Albin Nowicki — Grudziądz i wiceprezes Roman Wojciechowski — Toruń. W posiedzeniu tem wzięli udział prócz prezesa i wiceprezesa członkowie koledzy Aleksander Kwiatkowski — Grudziądz, Andrzej Śpica — Grudziądz, Franciszek Zawodziński — Tuszewo, Marja Żyborska — Grudziądz, Józef Delewski — Grudziądz, Melchior Ryczakowicz — Grudziądz, Piotr Kolasiński — Brodnica, Leon Jackowski — Chojnice, Mieczysław Ogrodowski — Gdynia, Józef Dzięcioł — Działdowo, Bronisł. Noga — Świecie, Józef Ossowski — Tuchola, Alojzy Dolecki — Chełmża, Stefan Wilczewski — Skórcz, Anastazy Murawski — Lubawa, Albin Ługiewicz — Wąbrzeźno oraz jako goście od zarządu Koła Działdowa prezes Walenty Wejrowski — Działdowo i Cieślak — Iłowo.

Usprawiedliwili swą nieobecność koledzy Cezary Kalinowski — Grudziądz (pracami dla W. K. N.) i Marceli Radomski — Kościerzyna (udziałem w zjeździe geografów polskich w Gdyni).

Po powitaniu obecnych przez przewodniczącego Kol. A. Nowickiego, po podaniu celu i zadania posiedzenia, załatwieniu formalności wstępnych uzupełniono zaproponowany porządek dzienny.

Prezes Koła Działdowo, Kol. W. Wejrowski, złożył obszerne sprawozdanie z dokonanych prac przygotowawczych dla zjazdu; jego wywody uzupełnił kol. J. Dzięcioł. Przyjęto też wniosek, aby na przyszłość urządzać możliwie okazale zjazdy okręgowe. Wysłano delegację (Nowicki, Noga, Wejrowski) do miejscowego ks. proboszcza Ptaszyńskiego dla ostatecznego ustalenia szczegółów ceremonji kościelnej. Dla podziału prac podczas zjazdu przydzielono do poszczególnych komisyj następujących członków:

Komisja Weryfikacyjna: od Zarządu Okręgowego — Dolecki.
Kom. Matki: od Wydz. Wyk. Ryczakowicz; od Z. O. Wojciechowski.
Kom. Wnioskowa: od Wydz. Wyk. Delewski; od Z. O. Ługiewicz.
Kom. Organizacyjna: Żyborska, Ogrodowski, Jackowski.
Kom. Budżetowa: Śpica, Zawodziński, Noga.
Kom. Statutowa: Szmelter — Kolasiński.

Zapoznano się z projektami rezolucyj, wniosków i uchwał, zajmując stanowisko do nich.

Przedyskutowano i uchwałami określono stanowisko Zarządu Okręgowego wobec rezolucyj i wniosków komisyj wnioskowej, organizacyjnej, statutowej, budżetowej i matki.

Uchwalono, wysłać depesze do p. Wojewody Pomorskiego, Ks. Biskupa Chełmińskiego i p. Kuratora Okręgu Szkolnego Pomorskiego Komisję redakcyjną tworzyli: Żyborska, Ryczakowicz, Ossow-

ski. — Przyjęto do wiadomości stan prac przygotowawczych dla najbliższych imprez wakacyjnych: kurs wakacyjny w Tucholi, wycieczka zamorska: Gdynia — Ryga — Stockholm — Visby — Gdynia, kolonje wypoczynkowe w Gdyni III. i Jastarni II., stacja noclegowa w Gdyni, budowa naszego domu w Jastrzębiejgórze.

W wolnych głosach i wnioskach uchwalono, ustalić plan pracy organizacyjnej na cały rok z gróy, mający być zatwierdzony przez Zarząd Okręgowy na najbliższem posiedzeniu; kol. J. Dzięcioł zaofiarował się, przygotować projekt; oraz udzielono wyczerpujących wyjaśnień w sprawie ubezpieczenia grupowego naszych członków przez P. K. O.

O godz. 19. min. 35. zamknięto zebranie.

Po przerwie kolacyjnej zebrali się członkowie Zarządu Okręgowego, Koła Działdowa, delegaci i goście na ślicznie udekorowanej dużej sali hotelu „Masovia", gdzie przy domowej muzyczce, pląsach, pogawędkach, spędzono w koleżeńskiem i rodzinnem gronie w miłym nastroju kilka godzin.

ZJAZD NAUCZYCIELSTWA POMORSKIEGO.

Zbiórka — pochód — nabożeństwo — rozwiązanie pochodu.

We wtorek, dnia 26. maja 1931 r., jako głównym dniu zjazdu, przyświecało słonko, sprzyjając przez cały czas trwania zjazdu uroczystościom. Z każdego pociągu wysypywały się tłumy uczestników; członkowie Komitetu Zjazdowego od wczesnego poranka począwszy, mieli nielada pracę. Uporali się!

Od godz. 7. min. 45. napływali uczestnicy na obszerny dziedziniec szkoły przy ul. Dworcowej. Uformował się pochód: najpierw miejscowe towarzystwa i korporacje ze sztandarami, następnie Zarząd Okręgowy, na koniec pp. delegaci. Przy dźwiękach orkiestry kolejowej z Grudziądza ruszył pochód, krocząc ulicą Dworcową przez rynek ku kościołowi parafjalnemu.

Schludny, acz ubogi kościółek napełnił się uczestnikami. Nabożeństwo solenne celebrował Delegat Biskupi, ks. kanonik Tymecki; pienia kościelne wykonał bardzo udatnie i wzorowo chór św. Cecylji pod batutą swego dzielnego dyrygenta, kol. Sroki. Podniosłe kazanie wygłosił ks. proboszcz Mosiński z W. Łęcka. (Kazanie to mamy zamiar wydrukować w następnym numerze naszego organu). Na nabożeństwo przybyli również członkowie Komitetu Honorowego oraz liczni wierni. Z kościoła wyruszył pochód tą samą drogą ku rynkowi i ustawił się tam wzdłuż ratusza.

Z balkonu ratuszowego wypowiedział prezes okręgowy kol. A. Nowicki kilka serdecznych słów podziękowania pod adresem gościnnego obywatelstwa m. Działdowa, murem stojącego za polskiem nauczycielstwem Pomorza i jego organizacją, wniósł okrzyk na cześć tegoż obywatelstwa, ogłaszając pochód za rozwiązany.

Zjazd nauczycielstwa pomorskiego.

Zaroiła się duża sala hotelu „Masovia", zapełniając się gośćmi i delegatami. W pierwszych rzędach krzeseł zajęli miejsce przedsta-

wiciele władz, instytucyj, towarzystw i prasy. Scena i sala gustownie przyozdobiona i udekorowana; na podniesieniu mównica, przyobleczona w barwy państwowe i ozdobiona obrazem Prezydenta Rzplitej, obstawiona kwieciem. Punktualnie o godz. 10. wchodzi na estradę prezes Koła miejscowego, kol. W. Wejrowski, wygłaszając następujące przemówienie:

„Jako gospodarz Zjazdu witam najdostojniejszych gości:: Pana Starostę Powiatowego Plackowskiego, jako delegata Wojewody Pomorskiego; ks. Kanonika Tymeckiego jako reprezentanta J. E. Ks. Biskupa Chełmińskiego; Pana Inspektora Szkolnego Klimosza, jako delegata Kuratora O. S. P.; Wielebne Duchowieństwo; Panów Przedstawicieli Władz; Kol. Prezesa Zarządu Głównego, sen. Sicińskiego; Kol. Członków Zarządu Okręgowego; wszystkie Koleżanki i wszystkich Kolegów z daleka i bliska oraz wszystkich gości.

Dziękuję wszystkim: Władzom duchownym i świeckim, w szczególności Komitetowi Honorowemu, mianowicie p. staroście Plackowskiemu, ks. prob. Ptaszyńskiemu, ks. prob. Mosińskiemu, p. maj. Grylowi, p. insp. szkoln. Klimoszowi, p. dyr. Biedrawie, p. burm. Felskiemu, p. Wellengerowi. Dziękuję obywatelstwu miasta Działdowa, organizacjom oraz wszystkim Koleżankom i Kolegom za ich pomoc, nam tak hojnie okazaną w urządzeniu zjazdu, oraz za tak serdeczne dowody sympatji z ich strony dla naszej organizacji.

Te liczne objawy i dowody utrwalają nas w tem przekonaniu, że nasze hasła: „Bóg i Ojczyzna", wyryte na naszym sztandarze chrześcijańskim i narodowym, zająć muszą w tem tak wielkiem i ważnem zagadnieniu wychowania przyszłych naszych obywateli naczelne miejsce. Domaga się tego całe obywatelstwo polskie i słusznie zresztą, bo trudno wyobrazić sobie inną szkołę polską.

Nasze Koło Powiatowe obchodzi dziś szczególnie uroczysty dzień, mianowicie 10-lecie swego istnienia.

Koło nasze ani na chwilę nie odstąpiło od swego programu i zawsze wysoko stawiało sobie zadanie nauczyciela — wychowawcy w odrodzonej Polsce, aby służyć najlepiej narodowi polskiemu.

Przejęci nawskróś duchem polskim w trosce o przyszłe losy naszej kochanej Ojczyzny, staraliśmy się zawsze o to, aby w szeregach Koła naszego znaleźli się ludzie godni stanu nauczycielskiego, którzy swą gorliwą pracą nad sobą i dla szkoły polskiej gotowi byli poświęcić wszystkie swe siły dla narodu naszego. Ciężka jest praca nauczyciela polskiego w powiatach kresowych. Zdawaliśmy jednak sobie sprawę z tego, że ta twarda praca w szkole lub poza szkołą, w organizacji naszej lub poza nią, przysporzy naszej szkole jednostki o silnych charakterach, twarde i nieugięte, pełne ofiarnego ducha dla wszystkiego, co się zwie polskiem.

Od chwili założenia rozwijało się Koło nasze w warunkach zawsze trudnych, ale w pełnej świadomości oparcia o władze i społeczeństwo powiatu. Fakt ten podnosił nas zawsze na duchu i przekonał nas, że przy takiem poparciu organizacja nasza nigdy upaść nie może.

Chcąc dać krótki ogólny zarys z działalności Koła powiatowego, sięgnąć muszę o 10 lat wstecz, do chwili założenia naszego Koła. W roku 1921 powstała na terenie powiatu działdowskiego pierwsza organizacja nauczycielska pod nazwą: „Katolickie Stowarzyszenie Nauczycieli Polaków na powiat działdowski". Kiedy po oswobodzeniu Pomorza w r. 1920 powstały w powiatach pomorskich podobne organizacje nauczycielskie, w naszym powiecie powstała organizacja dopiero o 1 rok później z powodu plebiscytu oraz dla tej trudności, gdyż powiat działdowski był najwięcej zniemczony z całego Pomorza i dopiero po stopniowem opuszczeniu powiatu przez nauczycieli Niemców i stopniowem spolszczeniu szkół można było przystąpić za przykładem innych powiatów do zorganizowania stowarzyszenia nauczycielskiego, co jest wyłącznie zasługą kierownika pierwszej szkoły polskiej w Działdowie, kolei Leona Wańtowskiego, obecnie kierownika w Brusach.

W r. 1922 przyjęło Koło nazwę ogólnego zrzeszenia, mianowicie: „Stowarzyszenie Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Polsce", aby dać możność koleżankom i kolegom innego wyznania chrześcijańskiego na terenie tutejszego powiatu należeć do naszego Koła.

Odtąd rozwijało się Koło zawsze pomyślnie, stojąc twardo na zasadzie szkoły chrześcijańskiej i polskiej, zgodnie z swoją nazwą i niewątpliwem żądaniem społeczeństwa polskiego. W czasie rozwoju swego straciło Koło w r. 1923 współzałożyciela i członka ś. p. kol. Wysickiego z Żabin.

W całej swej działalności wysuwało Koło nasze na pierwszy plan sprawy zawodowe, przedewszystkiem dalsze pogłębienie wiedzy zawodowej, mając zawsze na oku rozwój szkoły polskiej, bo „jakie szkoły, takie będą rzeczpospolite". Dowodem tego są coroczne kursy w własnem Kole, wspólnoty pracy, na które uczęszczali także członkowie z innej organizacji naucz., istniejącej na terenie powiatu działdowskiego.

Niezależnie od tego śpieszyło Koło w każdej potrzebie swoim członkom z pomocą materjalną, zakładając w tym celu własną kasę pożyczkową.

Pozatem przestrzegało Koło nasze zawsze swego obowiązku współdziałania w pracy społecznej i kulturalno - oświatowej, udzielając się przez swoich członków wszechstronnie w organizacjach takich, jak: Towarzystwo Czytelni Ludowych, Związek Obrony Kresów Zachodnich, Liga Obrony Powietrznej Państwa, Towarzystwo Młodzieży Katolickiej, Towarzystwa Śpiewu „Lutnia" i „Św. Cecylja", Przysposobienie Wojskowe, Biały Krzyż, Komitet Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kółka Rolnicze, Straż Pożarna, Sokół, Towarzystwo Św. Wincentego a Paulo, Towarzystwo Dzieciątka Jezus, Powstańcy i Wojacy, Kasy Oszczędnościowe i Ubezpieczeniowe.

Mimo to, że Koło nasze jest najmniejszem Kołem powiatowem z całego Pomorza, jednakże dzięki swej żywej działalności zastąpione jest we wszystkich naczelnych zarządach naszej organizacji, dając tem samem dowód, że nie liczebność, lecz praca decyduje o sile i rozwoju organizacji. Okręg uznał też działalność naszego Koła na zeszłorocznym zjeździe okręgowym w Gdyni, uchwalając, urządzić następny zjazd w Działdowie, za co w imieniu Koła naszego składam Okręgowi najserdeczniejsze podziękowania.

Dziękując raz jeszcze wszystkim dostojnym uczestnikom przy otwarciu naszego zjazdu, zapewniam w imieniu naszego Koła Pow. wszystkich obecnych jak i całe społeczeństwo powiatu, że dalej pracować będziemy mimo trudnych warunków sumiennie i z poświęceniem najlepszych naszych sił w naszej polskiej szkole.

Ślubujemy w ręce Pana Starosty powiatu działdowskiego i Pana Inspektora Szkolnego, że nie ustaniemy ani na chwilę w pracy nad utrwaleniem polskości w tym zagrożonym powiecie i gotowi jesteśmy zawsze czynnie odeprzeć choć najmniejszą próbę zamachu na naszą ziemię pomorską wraz z jej powiatem działdowskim. Tam, gdzie chodzi o ziemię pomorską, niema dwu zdań, niema dyskusji nad tem, dokąd należeć ma. Jej miejsce jest jedynie w granicach naszej kochanej Polski, która wraz z Głową Państwa, Panem Prezydentem Rzeczypospolitej niechaj żyje, żyje, żyje!

Oddaję gospodarstwo zjazdu w ręce Pana Prezesa Okręgowego i życzę delegatom oraz Zarządowi Okręgowemu najpomyślniejszych obrad".

Prezes okręgowy kol. A. Nowicki w swem wstępnem przemówieniu przypomniał, dlaczego wybrano właśnie Działdowo za miejsce obrad XII. walnego zjazdu Okręgu Pomorskiego: jubileusz dziesięciolecia Koła miejscowego i stolicę polskich Mazur; przypomniał historję ruchu nauczycielskiego, akcję zjednoczenia wszelkich związków nauczycielskich całej Polski w jedną wspólną organizację, przyczyny niedojścia do skutku tegoż pochwały godnego planu i zamiaru oraz jubileusz pierwszego dziesięciolecia istnienia i działania „Stowarzyszenia Chrześc. Narod. Nauczycielstwa" jako organizacji wszechpolskiej, powstałej ze złączenia 9 związków dzielnicowych i prowincjonalnych; odświeżył w pamięci rok 1921 na Pomorzu z pierwszym naszym ogólnym zjazdem nauczycielstwa polskiego Pomorza w Tczewie, uczcił 10 lat temu nominowanego członka honorowego, senjora nauczycielstwa całej Polski, dzisiaj spoglądającego na 60 lat nieprzerwanej czynnej służby nauczycielskiej, sędziwego rektora Piotra Nowickiego z Wabcza; poświęcił serdeczne słowa pamięci odwołanemu w zaświaty prezesowi honorowemu Oddziału

Pomorskiego naszej organizacji, śp. drowi Józefowi Łęgowskiemu, oraz członkom, zmarłym w ubiegłym roku. Zjazd uczcił ich pamięć przez powstanie z miejsc. — „Grunwald, to dla każdego Polaka synonim walki, uwieńczonej zwycięstwem. Dlatego przybyliśmy tu, do stolicy polskich Mazur, na pola przygrunwaldzkie, aby z bliska przesłać naszym niewyzwolonym siostrom i braciom z za kordonu nietylko serdeczne pozdrowienia, ale zapewnienia, że o nich pamiętamy, o nich myślimy, o nich nie zapomnimy, ich nigdy się nie wyrzekniemy i że o nich podjęliśmy walkę nam narzuconą, bezkrwawą: umocnienia i zahartowania ducha polskiego, pracę dla rozpromieniowania kultury polskiej! Taka walka i praca znajdzie kiedyś swój Grunwald, który oznaczać będzie dla naszych braci zakordonowych lepszą przyszłość!"

„A czas odbywania naszych zjazdów, Zielone Świątki, to wiosenne święto zwycięstwa lata nad zimą, ciepła nad zimnem i mrozami, światła nad ciemnościami, jest zarazem świętem nadziei, świętem Ducha Św., który oby oświecił nieuświadomionych, błądzących, drogi szukających, iż miejscem dla każdego nauczyciela, chcącego służyć Kościołowi i Ojczyźnie, jest Stowarzyszenie Nauczycielskie, oparte o zasady chrześcijańskie i narodowe".

Okrzykami, frenetycznie przez zebranych podjętemi, na cześć Działdowa, stolicy narazie co do obszaru małych, a — daj Boże — w przyszłości rozległych i olbrzymich Polskich Mazur, zakończył mówca swe przemówienie.

Następnie wygłosili przemówienia: p. starosta Plackowski w imieniu Pana Wojewody Pomorskiego, nawołując nauczycielstwo do wytrwałej pracy nad umocnieniem polskiego stanu posiadania na Pomorzu, podwalin wielkiej, silnej i mocarstwowej Polski; ks. kanonik Tymecki jako Delegat Biskupi, mówiąc o konieczności religijnego wychowania w szkole polskiej przez nauczycielstwo, owiane duchem szczerze katolickim i narodowym — zgodnie z dążeniami Stowarzyszenia Nauczycielskiego; p. inspektor szkolny J. Klimosz jako delegat Pana Kuratora O. S. P., mówiąc o potrzebie pracy pozaszkolnej i społecznej nauczycielstwa polskiego; p. burmistrz Felski, wskazując na historyczne momenty, łączące miasto Działdowo z Macierzą Polską. Wszyscy przedstawiciele władz składali naszej organizacji życzenia rozwoju, a zjazdowi pomyślnych obrad.

Prezes Zarządu Głównego, senator Michał Siciński, zwrócił się imieniem Stowarzyszenia do delegatów i gości z wezwaniem i apelem do ofiarnej i wytężonej pracy, wskazując na doniosłość pracy Oddziału Pomorskiego wobec wzmożonej akcji zamachu niemczyzny na prastarą polską ziemię pomorską.

Następnie przeczytano treść nadesłanych depesz i życzeń:

„Z powodu służbowego wyjazdu w zjeździe udziału wziąć nie mogę, przesyłam serdeczne życzenia szczęśliwych obrad. Kurator Polak".

„Dziękujemy za zaproszenie, przybyć nie możemy, życzymy owocnych obrad! Naczelnik Wydziału ks. Aksamitowski, Rzędowski wizytator szkół, Czystowski wizytator szkół".

„Zjazdowi nauczycielstwa chrześcijańsko-narodowego Pomorza przesyłam serdeczne życzenia pomyślnych obrad i rozwoju organizacji.

Ks. Prałat Rogala".

Dalsze życzenia nadesłali: Sowiński — Grudziądz, inspektor szkolny; „Katolicki Związek Młodzieży Polskiej na Diecezję Chełmińską"; urzędnicy Magistratu Działdowo; wydawnictwa: „Słowa Pomorskiego" w Toruniu; „Głosu Wąbrzeskiego" w Wąbrzeźnie; „Drwęcy"; „Głosu Mazurskiego", „Głosu Lidzbarskiego" w Nowemmieście; Tow. Gimn. „Sokół".

Uchwalono, wysłać następujące depesze:

„J. W. Pan Wojewoda Pomorski — Toruń.

J. W. Panu Wojewodzie Pomorskiemu, przesyła nauczycielstwo pomorskie, zebrane na dorocznym swym zjeździe w Działdowie, wyrazy czci i poważania z zapewnieniem pracy państwowo-twórczej na niwie wychowawczo-oświatowej.

Zjazd Delegatów Stow. Chrz. Nar. Naucz.".

„J. Ekscelencja Ks. Biskup Okoniewski — Pelplin.
Naucz. pomorskie Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szk. Powsz. z dorocznego swego zjazdu w Działdowie, przesyła Swemu Duszpasterzowi wyrazy głębokiej czci i przywiązania synowskiego z zapewnieniem wychowania powierzonej im młodzieży w duchu katolickim i narodowym. Zjazd Delegatów".

„J. Wielmożny Pan Kurator — Toruń.
Nauczycielstwo pomorskie zrzeszone w Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szk. Powsz., zgromadzone na dorocznym swym zjeździe w Działdowie, przesyła J. W. Panu Kuratorowi, wyrazy poważania z zapewnieniem, że młodzież powierzoną sobie, wychowa w duchu państwowym na pożytek i chwałę Ojczyzny.
Zjazd Delegatów".

„III. Walny Zjazd Delegatów i Członków Okręgu Wołyńskiego „Stowarzyszenia Chrześc. Nar. Naucz. Szkół Powsz." — Równe, sala „Sokoła".

Drogie Koleżanki i Szanowni Koledzy!

Nauczycielstwo Pomorskie, zgromadzone na XII. Walnym Zjeździe Okręgu Pomorskiego w stolicy polskich Mazur, w Działdowie, zasyła Wam z całego serca pozdrowienia oraz życzenia pomyślnego przebiegu obrad zjazdowych na chwałę Boga i na pożytek Ojczyzny. Nauczycielstwo polskie z nad Polskiego Bałtyku, owiane wraz z Wami tym samym duchem i ożywione temi samemi ideałami, łączy się z Wami sercem i duszą w jedną wielką bratnią rodzinę, tem więcej, że losy postawiły nas na straży ważnych i zagrożonych placówek kresowych, a od wyników właśnie naszej pracy wychowawczej w zasadach katolickich i narodowych zależy lepsza przyszłość naszej Ojczyzny.

Nauczycielstwu Wołyńskiemu cześć!"

Podobnej treści pismo wysłano Zjazdowi Delegatów Poznańskiego Oddziału Okręgowego, obradującemu w Inowrocławiu (Hotel Banta).

Po tej oficjalnej części, wygłosił znany działacz społeczny, pedagog i publicysta, p. Próchnik z Warszawy, nader zajmujący i ciekawy referat n. t.: „Praca zawodowa nauczyciela", który to odczyt opublikujemy w następnym numerze „Naucz. Pom.", chcąc go dla swej aktualności i zawartych w nim głębokich myśli uprzystępnić szerokiemu ogółowi naszych członków.

Gdy oklaski po wygłoszeniu referatu ucichły, przewodniczący kol. A. Nowicki podziękował przedstawicielom władz za serdeczne słowa wskazówek, zachęty i życzeń, gościom za przybycie i o godz. 12 min. 15 zamknął plenarne posiedzenie zjazdowe.

Obrady Komisyj zjazdowych.

Zaraz następnie nastąpił przydział delegatów do poszczególnych Komisyj zjazdowych, z których obradowały w hotelu „Masovia" organizacyjna, wnioskowa, statutowa i weryfikacyjna, a w hotelu Centralnym Komisja Budżetowa i Matki.

XII. Walny Zjazd Delegatów Okręgu Pomorskiego.

Po ukończeniu prac we wszystkich Komisjach zjazdowych i po krótkiej przerwie rozpoczęła się druga część plenarnych obrad zjazdowych jako XII. Walny Zjazd Oddziału Pomorskiego. Wzięli w nich udział wszyscy członkowie Zarządu Okręgowego i Komisji Rewizyjnej oraz delegaci następujących Kół: 1) Grudziądz (Hildegarda Mansfeldówna i Leon Maron); 2) Skórcz (Józef Klein); 3) Lisewo (Jan Sehnke); 4) Liniewo (Jan Migas); 5) Grębocin (Franciszek Żnich); 6) Chełmno (Zygfryd Pawłowski); 7) Czersk (Zygmunt Bortowski);

8) Lubawa (Bernard Standara); 9) Tczew (Leon Ruoss); 10) Sępólno (Paweł Kalinowski); 11) Krokowa (Malinowski); 12) Lidzbark (Edmund Czapp); 13) Kościerzyna (Bronisław Roznerski); 14) Nowemiasto (Ernest Klemp); 15) Zblewo (Władysław Orlikowski); 16) Gryźliny (Budzichowski); 17) Dąbrowa Chełmińska (J. Synaka); 18) Wejherowo (Franciszek Kowalski); 19) Polskie Brzozie (Wiktor Bauth); 20) Gniew (Wincenty Jackiewicz); 21) Działdowo (Jan Cieślak); 22) Król. Nowawieś (Alojzy Reimann); 23) Lniano (Franciszek Januszewski); 24) Toruń (Marjan Szałajda i Kazimierz Gorczyński); 25) Osie (Jakubowski); 26) Sierakowice (Leopold Schütz); 27) Brusy (Brzeziński Józef); 28) Hartowiec (Bernard Pratokowicz); 29) W. Radowiska (Zygmunt Nowoczyn); 30) Swarzewo (Edward Nowacki); 71) Książki (Wiktor Piotrowski); 32) Chełmża (Alojzy Dolecki); 33) Brodnica (Reichel); 34) Stara Kiszewa (Paweł Wodkowski); 35) Skarszewy (Dąbrowski); 36) Nowa Cerkiew (B. Włoszewski); 37) Chojnice (Leon Jackowski); 38) Gdynia (M. Ogrodowski); 39) Jeżewo (Bronisław Noga); 40) Tuchola (Józef Ossowski); 41) Wąbrzeźno (Albin Ługiewicz).

Biuro okręgowe przygotowało w wystarczającej ilości odbitki wniosków, co ułatwiało orjentowanie się i wpłynęło dodatnio na tok i tempo obrad.

I. Komisja Organizacyjna:

Referent tejże Komisji, kol. Czapp — Lidzbark, przedkłada wnioski następującej treści:

„PROTOKÓŁ KOMISJI ORGANIZACYJNEJ

XII. Walnego Zjazdu Delegatów Pomorskiego Okręgu w Działdowie.
Wtorek, dnia 26-go maja 1931 r.
Początek o godzinie 12-tej minut 20.
Zakończono o godzinie 1-szej minut 15.

Obecni: jako delegat Wydziału Wykonawczego p. Marja Żyborska, jako delegat Zarządu Okręgowego kol. Ogrodowski — Gdynia oraz jeden z delegatów kół z głosem decydującym i jeden z członków jako gość z głosem doradczym podług listy obecności:

1. Marja Żyborska, delegat Wydziału Wykonawczego;
2. Jackowski — Chojnice, delegat Pomorskiego Zarządu Okręgowego;
3. Ogrodowski — Gdynia, delegat Pomorskiego Oddziału Okręgowego;
4. Murawski — Lubawa, delegat Zarządu Okręgowego;
5. Czapp Edmund — Jeleń, delegat Koła Lidzbark;
6. Tyczyński — Lidzbark, gość z głosem doradczym.
(regulamin instrukcji dla obrad Komisji Zjazdowej patrz: „Naucz. Pom" nr. 5, rok III, strona 131 i 132).

ad 2) kol. Murawski — Lubawa, dodaje, że przy zakładaniu nowych kół miejscowych starać się trzeba o odpowiedni wybór prezesa (Zarządu) a nie zakładać tam nowych kół, gdzie koła miejscowe nie są zbyt odległe od siebie. Zwrócić uwagę na akcję „Ogniska" danej okolicy.

ad 4) Uzupełnia się w ten sposób, że dodaje się „przed Zjazdem Okręgowym".
ad 7) przyjmuje się w całem brzmieniu, dodając, że przy każdem kole powinien być referent prasowy, który obejmie akcję sprawozdawczą.

Punkty: 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11 do 22 przyjęto bez zmian. Pozatem dodano punkt 23) następującego brzmienia: wezwać koła, aby popierały intensywnie zamierzenie Zarządu Okręgowego, w sprawie:

a) kursu wakacyjnego w Tucholi,
b) wycieczki zamorskiej Gdynia — Stockholm,
c) kolonij wypoczynkowych w Gdyni-Oksywiu i w Jastarni-Borze,
d) budowy domu w Jastrzębiejgórze!"

Po krótkiej dyskusji, w której prezes sen. Siciński dał wskazówki co do składek członkowskich emerytów, uchwalono jednomyślnie następujące wytyczne organizacyjne:

„1. Utworzyć we wszystkich powiatach Zarządy Powiatowe w terminie: roku kalendarzowego 1931. Inicjatywa wyjdzie od Zarządów Kół miejscowych, mających siedzibę w miastach powiatowych.
2. Zarządy Powiatowe podadzą najdalej do dnia 15. 10. rb. swe uwagi, czy sieć organizacyjna w danym powiecie jest wystarczająca, — gdzie należałoby założyć jeszcze nowe koła — podać adresy osób, do których można się zwrócić o pomoc przy zakładaniu nowych kół, — podać program działalności i projekty dla utworzenia nowych placówek.
3. Również przynajmniej raz na rok powinnaby odbyć się w mieście powiatowem wspólna konferencja Zarządów wszystkich kół miejscowych danego powiatu.
4. Zjazdy Powiatowe winny odbywać się conajmniej raz na rok przed zjazdem okręgowym, kłaść wielką wagę przy ustalaniu referatów i na dobór prelegentów.
5. Utworzyć przy kołach miejscowych i powiatowych sekcje lub przynajmniej referaty dla spraw a) pedagogicznych, b) kursów i dalszego kształcenia się, c) oświaty społecznej, d) dla szkół dokształcających i zawodowych.
6. Do wygłaszania referatów upraszać także osoby z poza organizacji, — jak księży, profesorów gimnazjów i seminarjów, oficerów-instruktorów z P. W., L. O. P. P., powiatowych referentów oświatowych i działaczy społecznych.
7. Kłaść wielką wagę na akcję sprawozdawczą, doceniając jej doniosłość, przez a) bezwzględne wypełnienie formularzy dla sprawozdań rocznych, b) wypełnianie i regularne nadsyłanie wypełnionych formularzy dla sprawozdań miesięcznych (organizacyjnych i kasowych) c) informowanie Zarządu Okręgowego o wszelkich przejawach organizacyjnych na danym terenie, tak dodatnich jak ujemnych, d) akcję prasową osobnego referenta prasowego.
8. Pociągać do szeregów organizacji: a) młodych kolegów, przybyłych ze seminarjów, nowe siły nauczycielskie, przybyłe z innych terenów, oraz t. zw. „dzikich", b) nauczycieli szkół zawodowych (rolniczych, handlowych i t. d.), szkół wydziałowych i seminarjów, c) księży.
9. Zachęcać, aby przeniesieni członkowie w stan spoczynku nie opuszczali szeregów naszej organizacji.
10. Anonsować Zarządowi Okręgowemu ruch służbowy (kto został przesiedlony? — kiedy? — skąd? — dokąd?), aby umożliwić przekazanie danego członka Kołu, działającemu na nowym terenie.
11. Organizować wzajemne odwiedzanie się kół (koleją, autobusami, piesze wycieczki, wozami, saniami etc.).
12. Urozmaicać życie organizacyjne różnemi dodatkowemi imprezami (jak zebrania dla rodzin nauczycielskich wraz z wspólną kawą, deklamacjami i zabawą taneczną, — wspólne wycieczki), zwracamy szczególną uwagę na cukrownię w Chełmży, zamek, muzeum i park w Niedźwiedziu, zamek w Golubiu, port w Gdyni, stolicę Szwajcarji Kaszubskiej Kartuzy i t. d.), zebrania o znaczeniu społecznem i kulturalno-oświatowem dla ogółu — koncerty, zabawy, przedstawienia teatralne, — „opłatek", — „święcone" — i t. d.
13. Zapraszać V. Kurs Seminarjów Nauczycielskich na posiedzenia danych Kół z wykładami pedagogicznemi.
14. Wysyłać sprawozdania o wszelkich pracach i przejawach organizacyjnych do prasy: a) do naszych organów (centralnego i okręgowego), do najpoważniej-

szych dzienników Pomorza, jak: „Dziennik Bydgoski", „Słowo Pomorskie", „Dzień Pomorski", oraz do prasy lokalnej czy powiatowej.

15. Zbierać z gazet materjał polemiczny dotyczący nauczycielstwa, szkoły i naszej organizacji, odpowiadać w prasie osobnemi artykułami polemicznemi, broniąc organizacji i jej członków.
16. Nadsyłać wycinki prasowe Zarządowi Okręgowemu wraz ze swemi uwagami i wiarogodnemi, stwierdzonemi informacjami, z wskazówką, jakiego życzy się dalszego załatwienia sprawy.
17. Zbierać materjały o szkodnikach naszej organizacji, podając fakty, świadków, dokumenty, protokóły z podpisami oraz projekty i życzenia co do formy zużytkowania materjału.
18. Popierać nasze wydawnictwa: nasze organy centralne i okręgowe przez nadsyłanie artykułów i referatów, wzorowych lekcyj i materjału informacyjnego, a przez abonowanie i polecanie dalszych naszych wydawnictw: „Kwartalnik Pedagogiczny", „Informator Nauczycielski", „Szkoła Śląska", „Młody Polak„ i „Od naszego Morza".
19. Prowadzić w ewidencji ilość egzemplarzy, abonowanych na danym terenie.
20. Stwierdzić perjodycznie i donosić Zarządowi Okręgowemu, kto nie otrzymuje organów, z podaniem dokładnego adresu (szczególnie urzędu pocztowego).
21. Dopilnować, aby wszelkie pisma, wnioski i podania szły drogą instancji od jednostki organizacyjnej niższej do wyższej, skoro sprawa przekracza zakres i kompetencje instancji niższej, przesyła takowa pismo wraz ze swemi uwagami do instancji następnej wyższej.
22. Dbać o apolityczność naszej organizacji: sprawy polityczne nie mogą być omawiane na posiedzeniach i zjazdach, — uchwały, odezwy i rezolucje o charakterze politycznym nie mogą być podpisywane przez naszych członków w odwoływaniu się na stanowisko, zajmowane w Stowarzyszeniu.
23. Wezwać koła, aby popierały intensywnie zamierzenie Zarządu Okręgowego, w sprawie:
    a) kursu wakacyjnego w Tucholi,
    b) wycieczki zamorskiej Gdynia — Stockholm,
    c) kolonij wypoczynkowych w Gdyni-Oksywiu i w Jastarni-Borze,
    d) budowy domu w Jastrzębiejgórze".

Komisja Statutowa.

Wyniki obrad tejże Komisji referuje kol. Paweł Szmelter — Grudziądz. W obradach Komisji brali udział: od Wydz. Wyk. — referent, od Zarządu Okręgowego — P. Kolasiński — Brodnica, pozatem Szałajda — Toruń, Brzeziński — Brusy, Budzichowski — Gryźliny.

W dyskusji nad sprawozdaniem zabierali głos: prezes Nowicki w sprawie zwracania się do następnej wyższej instancji organizacyjnej i kwestji wpisowego: Szałajda — Toruń w sprawie przyznania 15 proc. składek kołom; Raszeja — Starogard w sprawie podwójnego płacenia należytości za organy przez członków rodzin i rodzeństwo.

W głosowaniu nad wnioskami przyjęto wszystkie propozycje jednomyślnie, zmianę podziału składek większością 27:20 głosów.

Uchwały:

Projekt statutu:	Propozycja zmian Pomorza:
§ 48.	§ 48.
	Pozostawić cały artykuł bez zmiany, a dodać pod koniec ustępu drugiego: „Komisja Rewizyjna winna się zaraz po wyborze ukonstytuować samodzielnie, wybierając przewodniczącego, którego zadaniem jest zwoływać

posiedzenia Komisji bądź to na doroczną rewizję (§ 48, pierwsze zdanie), bądź to na doraźną rewizję (§ 48, I. ustęp, ostatnie zdanie)".

§ 54.

„Zarząd Koła Powiatowego składa się z 9 członków z wyboru (§ 6 litera „c"), członkowie Zarządu sami wybierają z pośród siebie sekretarza i skarbnika.

§ 54.

„Zarząd Koła Powiatowego składa się z prezesa, sekretarza i skarbnika, którzy winni zamieszkiwać w siedzibie władz powiatowych lub najbliższej okolicy, oraz tylu członków, ile Kół miejscowych znajduje się na terenie danego powiatu. Prezesa, sekretarza i skarbnika wybiera Walny Zjazd Powiatowy, a przedstawicieli Kół do Zarządu Powiatowego deleguje każde Koło".

§ 61.

„Zarząd Oddziału składa się z 15 członków z wyboru, z tej liczby przewodniczącego i dwóch zastępców przewodniczącego powołuje Walny Zjazd Delegatów Oddziału. (§ 91 lit. „c"), pozostali członkowie obejmują inne czynności na zasadzie kolegjalnego porozumienia się (§ 64). Przewodniczący, pierwszy zastępca przewodniczącego i 5 członków Zarządu muszą zamieszkiwać w siedzibie Oddziału".

§ 61.

„Zarząd Oddziału składa się z przewodniczącego, pierwszego zastępcy, zamieszkałego w siedzibie Oddziału, drugiego zastępcy przewodniczącego, 5 członków zamieszkałych w siedzibie Oddziału lub najbliższej okolicy, oraz tylu dalszych członków, ile istnieje Kół Powiatowych na terenie danego Oddziału. Przewodniczącego i obu zastępców przewodniczącego powołuje Walny Zjazd Delegatów (§ 91 lit. „c"), pozostali członkowie obejmują inne czynności na zasadzie kolegjalnego porozumienia się. (§ 64)".

§ 71.

„Zarząd Główny składa się z 21 członków z wyboru, którymi są: przewodniczący, pierwszy zastępca przewodniczącego, zamieszkały w siedzibie Zarządu Głównego, drugi zastępca przewodniczącego, zamiejscowy, 7 członków, zamieszkałych w siedzibie Zarządu Głównego, 11 członków wybranych bez zastrzeżeń co do funkcyj i miejsca zamieszkania (§ 96 f)".

§ 71.

„Zarząd Główny składa się z przewodniczącego, pierwszego zastępcy przewodniczącego, zamieszkałego w siedzibie Zarządu Głównego, drugiego zastępcy przewodniczącego, zamiejscowego, 7 członków, zamieszkałych w siedzibie Zarządu Głównego, z tylu członków, ile istnieje Oddziałów Okręgowych, oraz delegatów Oddziałów, licząc jednego delegata na każdy pełen tysiąc członków Oddziału".

§ 112.

„Wpisowe, wpłacane jednorazowo, wynosi 1,— zł., zaś wkładka członkowska, uiszczana co miesiąc wynosi 2 zł. 25 groszy. Wpływy z wpisowego i wkładek Zarządy dzielą na potrzeby w następujący sposób:

a) Wpisowe przypada całkowicie Zarządowi Głównemu,
b) z wkładek rocznych otrzymują: Zarząd Główny 60%, Zarząd Oddziału 20%, Zarząd Koła Powiatowego 10%, i Zarząd Koła miej-

§ 112.

„Wpisowe, wpłacane jednorazowo, wynosi 1,— zł., zaś wkładka członkowska, uiszczana co miesiąc wynosi 2,— zł. Wpływy z pisowego i wkładek Zarządy dzielą na swe potrzeby w następujący sposób:

a) Wpisowe przypada całkowicie Zarządowi Koła miejscowego,
b) z wkładek miesięcznych otrzymują: Zarząd Główny 50%, Zarząd Oddziału 35%, Zarząd Koła Powiatowego 5%, i Zarząd Koła

scowego 10%, przyczem w odpowiednich wypadkach ma zastosowanie § 33".

§ 114.

§ 130 i 131.

miejscowego 10%, przyczem w odpowiednich wypadkach ma zastosowanie § 33".

§ 114.

Zamiast „Zarząd Główny" (ostatnie słowa I. ustępu ma być: „przez Zarząd następnej wyższej instancji organizacyjnej".

§ 130 i 131.

Zamiast wyrazów „Zarząd Główny" wstawić: „przez Zarząd następnej instancji organizacyjnej".

Komisja Wnioskowa.

Kol. A. Ługiewicz — Wąbrzeźno przedłożył następujący protokół z prac tejże Komisji:

Protokół Komisji Wnioskowej XII. Walnego Zjazdu Delegatów Pomorskiego Oddziału Okręgowego.

Działdowo, wtorek, dnia 26. maja 1931 roku.

Początek o godzinie 12-tej i 30 minut. — Zakończenie o godzinie 2-giej. Obecni: jako delegat Wydziału Wykonawczego Józef Delewski, jako delegat Zarządu Okręgowego Ługiewicz, oraz 20 delegatów Kół z z głosem decydującym. (regulamin i instrukcje dla obrad komisji zjazdowych patrz: „Naucz. Pom." nr. 5. rok IV. str. 131 i 132).

Jako przewodniczącego komisji wybrano kol. Józefa Delewskiego, na sekretarza i referenta kol. Ługiewicza. Po rozdaniu odpowiednich podkładek przystąpiono do obrad, podając przedtem regulamin obrad do wiadomości:

1. Rezolucję w sprawie praw obywatelskich w Gdańsku jednogłośnie uchwalono. Następnie wnioski wszystkie jednogłośnie uchwalono:
2. Pomoc dla powodzian uchwalono jednogłośnie.
3. Zjazd delegatów stawia wniosek, aby Walny Zjazd Stow. uchwalić raczył przyznanie Pomorzu dodatku kresowego we wysokości 20% od uposażenia.
4. Zjazd delegatów stawia wniosek, aby na Walnym Zjeździe Stow. uchwalono zniżkę składek i zmieniono klucz podziału, iżby zapewnić oddziałom i Kołom wystarczające warunki pracy organizacyjnej.
5. Zjazd Delegatów wzywa zainteresowane Koła: Grębocin i Działdowo do opracowania szczegółowego statutu w sprawie Kasy Pośmiertnej.
6. Zjazd Delegatów wzywa Zarząd Okręgowy, aby poczynił starania w Kuratorjum celem zaprowadzenia jednolitych podręczników.
7. a) Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny, aby poczynił kroki celem uzyskania zwrotów kosztów podróży i djety za udział we wszelkich konferencjach.
   b) Zjazd Delegatów wzywa Wydział Wykonawczy, aby poczynił starania w Kuratorjum celem niezwalniania dzieci do prac rolnych (bezrobocie).
8. Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny, by ten u miarodajnych czynników zaprotestował przeciw wywieraniu nacisku przez władze administracyjne na nauczycielstwo, by ono wstępowało do różnych organizacyj, w szczególności do „Związku".
9. Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny, aby obniżył opłaty kosztów utrzymania w Modrzejowie.
10. Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny, aby poczynił kroki o przywrócenie 15% dodatku do poborów.
11. Zjazd Delegatów wzywa Wydział Wykonawczy, aby zwrócił się do Władz L. O. P. P., żeby ogłaszano w prasie codziennej sprawozdanie z działalności wpływów kasowych.

12. Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny o podjęcie kroków u miarodajnych władz, by nie dopuściły do obniżenia poziomu szkoły powszechnej i do wytworzenia się bardzo ciężkich warunków pracy dla nauczyciela.
13. Zjazd Delegatów wzywa Wydział Wykonawczy do poczynienia kroków u właściwych władz, celem usprawnienia sprawy kar szkolnych.
14. Zjazd Delegatów wzywa Wydział Wykonawczy i Zarząd Główny do poczynienia kroków, żeby na kartę porady udzielono porady lekarskiej przez miejscowych lekarzy, a nietylko przez lekarzy powiatowych.
15. Zjazd Delegatów wzywa Wydział Wykonawczy do poczynienia kroków, celem uzyskania drzewa opałowego dla nauczycieli po cenach licytacyjnych oraz uregulowania sprawy pokoju kancelaryjnego przy niżej zorganizowanych szkołach.
16. Zjazd Delegatów wzywa Wydział Wykonawczy do postarania się o wypłatę poborów zwłaszcza nauczycielom wiejskim przez pocztę.
17. Zjazd Delegatów wzywa Wydział Wykonawczy do poczynienia starań o szybsze wypłacenie zwrotów kosztów leczenia.
18. Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny do poczynienia kroków celem uregulowania organizacji szkół specjalnych.
19. Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny o poczynienie starań, celem uzyskania bezpłatnych zabiegów dentystycznych oraz do spowodowania częstszych wizyt lekarskich w szkołach wiejskich.
20. Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny o poczynienie starań, dla uzyskania dwukrotnego bezpłatnego przejazdu kolejami państwowemi w ciągu roku.
21. Zjazd Delegatów prosi Zarząd Główny o dopilnowanie, aby przy zmianie ustawy emeryt. i pragmatyki nie nastąpiło pokrzywdzenie nauczycielstwa.

Wnioski te poddano kolejno dyskusji i uchwałom. W dyskusji zabierali głos: Szałajda — Toruń (sprawa podziału składek), Ryczakowicz — Grudziądz, Migas — Liniewo, Pawłowski — Chełmno, Kowalski — Wejherowo, Cieślak — Iłowo, Ługiewicz — Wąbrzeźno, Januszewski — Drzycim.

Uchwalono następujące rezolucje:

I. Rezolucja w sprawie praw polskich w Gdańsku.

„My, Delegaci Okręgu Pomorskiego „Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szkół Powsz." zebrani na XII. Walnym Zjeździe Delegatów Okręgu Pomorskiego, dając wyraz oburzenia nauczycielstwa polskiego na Pomorzu:

1. Protestujemy przeciw napaściom szowinistycznych kół mącicieli gdańskich, popełnionym na osobach obywateli naszych w Gdańsku, oraz przeciw bezkarnym napadom, tolerowanym przez gdańskie władze policyjno-sądowe.
2. Protestujemy przeciw niesłychanym metodom senatu gdańskiego, który informuje błędnie wysokich komisarzy Polski i Ligi Narodów.
3. Protestujemy jaknajkategoryczniej przeciw zakusom czynników pruskich, zmierzających do stwarzania stanu bezustannego napięcia w stosunkach polsko-gdańskich.
4. Wobec braku bezpieczeństwa osobistego na terenie Wolnego Miasta Gdańska, wzywamy społeczeństwo polskie do zbiorowego bojkotu uzdrowisk i kąpielisk gdańskich.
5. Protestujemy jaknajenergiczniej przeciw ograniczeniu przez senat gdański używania języka polskiego w szkole polskiej na terytorjum Wolnego Miasta Gdańska, ponieważ używanie języka polskiego w zakresie szkolnictwa zagwarantowane zostało wyraźnie w art. 4. Konstytucji gdańskiej. Narzucanie języka niemieckiego dzieciom polskim uważamy za naruszenie praw, zapewnionych Polakom w konstytucji.
6. Protestujemy przeciw stosunkom, wyrządzającym straszną krzywdę dziatwie polskiej, zmuszonej uczęszczać do ubikacyj szkolnych, zagrażających zdrowiu, podczas gdy senat równocześnie buduje dla dziatwy niemieckiej także kosztem ludności polskiej luksusowe gmachy szkolne".

II. Pomoc dla powodzian.

Rozmiary klęski w Wileńszczyźnie zmuszają całe społeczeństwo do zainteresowania się losem nieszczęśliwych, dotkniętych katastrofą. Powstały odruchowo centralny komitet ratunkowy w Warszawie, na czele którego stanęły osoby reprezentujące rząd i wszystkie sfery społeczeństwa pod przewodnictwem Pani Prezydentowej Rzeczypospolitej, zwrócił się do naszej organizacji z prośbą o współudział w akcji ratunkowej.

Zaproszony do obrad Komitetu prezes Stowarzyszenia oświadczył imieniem organizacji naszej gotowość najdalej idącej współpracy i zapewnił o czynnym współudziale wszystkich członków Stowarzyszenia w tej humanitarnej akcji. — Wobec tego XII. Walny Zjazd Delegatów Okręgu Pomorskiego uchwala:

1. wzięcie udziału w komitetach wojewódzkich, powiatowych i lokalnych,
2. wzięcie czynnego udziału członków naszych w akcji lokalnej, uchwalonej przez dany komitet powiatowy czy miejscowy,
3. złożenie relacji o akcji ratunkowej z tamtejszego terenu.

Akcja powinna objąć nietylko członków, ale ogół nauczycielstwa i społeczeństwa na danym terenie.

Ponieważ niewątpliwie wśród dotkniętych powodzią znajdują się rodziny nauczycielskie czy z naszej organizacji, czy nie należących do nas, uważamy sobie za obowiązek tembardziej zachęcić wszystkich członków Stowarzyszenia do akcji niesienia pomocy (100,— zł. z kasy Okr. Ubezpiecz. za aprobatą zjazdu).

Resztę wniosków (nr. 1 — 21) uchwalił zjazd zgodnie z propozycjami Komisji Wnioskowej.

Komisja Budżetowa.

W jej imieniu przedłożył kol. Standara — Lubawa, następującej treści **protokół Komisji Budżetowej XII. Walnego Zjazdu Delegatów Okręgu Pomorskiego w Działdowie,** dnia 26. maja 1931 roku.

Początek o godzinie 13-tej. Zakończenie o godzinie 14-tej i 30. minut. Obecni: jako delegat Wydziału Wykonawczego p. Śpica i Franciszek Zawodziński, jako delegat Zarządu Okręgowego p. Noga oraz J. Ossowski, delegatów Kół z głosem decydującym 6 i to: Standara Bernard, Protokowicz Bernard, Albin Nowicki, Stryjkowski Roman, Lewicki Leon, Klein Józef.

I. Budżet na rok 1932.

Komisja Budżetowa przychyliła się do powziętej uchwały Zarządu Okręgowego, powziętej na zebraniu wczorajszem, która brzmi: „Walny Zjazd Delegatów Pomorza uchwala budżet na rok 1932 w rozmiarach budżetu na rok bieżący. Po Walnym Zjeździe Stowarzyszenia, ustalającym wysokość składek członkowskich na rok 1932, zastosuje Zarząd Okręgowy budżet do ew. zmian wysokości składek, przynajmniej 1 miesiąc przed wejściem w życie zmiany wysokości składek członkowskich".

II. § 112 projektu statutu.

Wysokość składek i ich podział: „XII. Walny Zjazd Delegatów Okr. Pom. uchwala, zająć przez swych przedstawicieli na Walnym Zjeździe Stowarzyszenia takie stanowisko, aby składka członkowska wynosiła miesięcznie 2,— złote, a podzielona w sposób następujący: Zarząd Główny 50%, Zarząd Okręgowy 35%, Zarząd Powiatowy 5%, Zarząd Koła miejscowego 10%, 1,— złoty wpisowego dotąd pobieranego na rzecz Zarządu Głównego upada".

III. Opłacanie procesów przez Kasę Ubezpieczeniową.

U c h w a ł a : „XII. Walny Zjazd Delegatów Pomorza uchwala, opłacić wszczęte za zgodą Zarządu Okręgowego procesy przeprowadzone dla ustalenia zasadniczych praw nauczycielstwa — z funduszów Kasy Ubezpieczeniowej, a na ten cel dotąd zapłacone sumy przez Kasę Okręgową w roku 1930 przeliczyć na rachunek

Kasy Ubezpieczeniowej. Na przyszłość ogranicza się prowadzenie procesów do spraw o poważnem, zasadniczem znaczeniu dla ogółu nauczycielstwa za uchwałą Wydziału względnie Zarządu Okręgowego na rachunek Kasy Ubezpieczeniowej i poleca, zmienić odnośny regulamin tejże".

IV. Bezpłatna obrona w procesach dyscyplinarnych.

XII. Walny Zjazd Delegatów Pomorza uchwala, udzielać swym członkom bezpłatnie obrony w wszelkich procesach dyscyplinarnych przed obiema komisjami:

a) przed Okręgową Komisją Dyscyplinarną w Toruniu na rachunek Kasy Ubezpieczeniowej, przez jednego z członków w tym celu wybranej Komisji Trzech, którą zatwierdza Walny Zjazd Delegatów na okres trzyletni. (Nowicki — Grudziądz, Ossowski — Tuchola).
b) przed Ministerjalną Komisją Dyscyplinarną w Warszawie na rachunek Samopomocy Zarządu Głównego.

a) do wykonania Zarządowi Okręgowemu,
b) jako wniosek Okręgu Pomorskiego na Walny Zjazd Stowarzyszenia w Warszawie.

V. Uregulowanie akcji ściągania składek i kontroli:

1. Zarząd Okręgowy prowadzić będzie m. in. osobną książkę kasową dla składek członkowskich, płaconych miesięcznie przez Koła Okręgu wpisując, co zapłaciło każde Koło w każdym miesiącu, a wysyłając w razie nieprzysłania składki miesięcznej monita na ręce prezesa Koła — w razie zalegania miesięcznej składki całego Koła lub kilku członków.
2. Wobec okólnika Kuratorjum O. S. P., zabraniającego Inspektoratom Szkolnym ściąganie składek członkowskich, uchwala się, zorganizować jednolicie na terenie całego Pomorza akcję ściągania składek członkowskich w Kołach za pomocą pp. płatników rejonowych;
3. Zaproponować Zarządowi Oddziału Pom. Z. P. N. S. P. pomoc wzajemną przy wykonaniu punktu powyższego przez członków jednej czy drugiej organizacji.

VI. Budowa Domu Nauczycielskiego w Jastrzębiejgórze.

XII. Walny Zjazd Delegatów Okręgu Pomorskiego wzywa Zarządy wszystkich Kół miejscowych i powiatowych:

a) do energicznego prowadzenia akcji ściągania nadzwyczajnej, jednorazowej składki w wysokości 5,— zł. od członka na rzecz budowy Domu Nauczycielskiego w Jastrzębiejgórze, aby wobec rozpoczęcia prac budowlanych organizacja nie znalazła się w trudnem położeniu,
b) do czemprędszego wypełnienia ankiety o stanie tej akcji (patrz „Naucz. Pom." nr. 4. rok IV. str. 107) i nadesłania sprawozdania Zarządowi Okręgowemu najdalej do dnia 15. lipca rb.

VII. „Księgarnia Naukowa we Lwowie".

XII. Walny Zjazd Delegatów Okręgu Pomorskiego wzywa wszystkich członków i wszystkie Koła do uskuteczniania wszelkich zakupów podręczników i przyborów szkolnych w „Księgarni Naukowej" we Lwowie, popierając placówkę związaną z naszą organizacją.

P wyczerpaniu obszernej dyskusji, w której zabierali głos kol.: Migas — Liniewo, Ossowski — Tuchola, Dzięcioł — Działdowo, Czapp — Lidzbark, Roznerski — Kościerzyna, prezes Siciński, Nowicki, Wojciechowski — Toruń, Ryczakowicz — Grudziądz, uchwalono wnioski w wyżej podanem brzmieniu.

Komisja Matki.

Referent: Leon Maron — Grudziądz. Dyskusja: Ogrodowski — Gdynia, Ossowski — Tuchola, Śpica — Grudziądz, Dzięcioł —

Działdowo, Szałajda — Toruń, Kaczorowski — Lubawa, Januszewski — Drzycim.

Ustąpili po trzyletniem urzędowaniu członkowie, wybrani w 1928 r. i to: Aleksander Kwiatkowski — Grudziądz, Marja Żyborska — Grudziądz, Józef Dzięcioł — Działdowo, Bronisław Noga — Świecie, Józef Ossowski — Tuchola, Józef Dolecki — Chełmża i Stefan Wilczewski — Grabowo. Wybrano ponownie: A. Kwiatkowskiego, M. Żyborską, J. Dzięcioła, Br. Nogę, J. Ossowskiego oraz prezesów powiatowych: Bolesława Raszeję — Starogard i Sugajskiego — Tczew.

Ustępującym członkom złożył przewodniczący serdeczne podziękowanie za długoletnią, ofiarną pracę w Zarządzie Okręgowym, i na tem miejscu podkreślamy zasługi dla organizacji kolegów Doleckiego i Wilczewskiego.

Pozatem wybrano: **3 członków i 2 zastępców Komisji Rewizyjnej:** 1. Dolecki — Chełmża, członek; 2. Grochocki — Skórcz, członek; 3. Vetter — Toruń, członek; 4. Stefański — Tczew, zastępca; 5. Ludwiczak — Świecie, zastępca.

Delegat do Zarządu Głównego: Bronisław Noga — Świecie.

Członek Komisji Gospodarczej przy Zarządzie Głównym: Franciszek Zawodziński — Tuszewo.

20 delegatów na zjazd Stowarzyszenia w Warszawie: członkowie Zarządu Okręgowego oraz: 1. Paweł Kalinowski — Sępólno, 2. Zygfryd Pawłowski — Chełmno, 3. Dolecki — Chełmża, 3. Schütz — Kartuzy.

Miejsce przyszłego Walnego Zjazdu Okręgowego Pomorza: Starogard.

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej

złożył Kol. Bolesław Raszeja — Starogard:

I.

„Kasa Ubezpieczeniowa została zbadana dnia 17. maja 1931 r.

Dochód za czas od 1. czerwca 1930 r. do 17. maja 1931 r. wynosił	3.051,40 zł.
Rozchód	2.976,18 zł.
Pozostałość w kasie	75,22 zł.

Pożyczek otrzymało 68 członków.

Komisja stawia wniosek o udzielenie skarbnikowi p. Zawodzińskiemu absolutorjum.

Działdowo, dnia 25. maja 1931 r.

(—) B. Raszeja. (—) Vetter."

II.

„Komisja Rewizyjna na posiedzeniach dnia 17. maja rb. i 25. maja rb. stwierdziła na podstawie przedłożonych ksiąg kasowych i pokwitowań co następuje:

Dochód w gotówce za czas od 1. stycznia 1930 r. do 31. grudnia 1930 r. wynosił	2.317,35 zł.
Rochód	2.178,23 zł.
pozostaje	139,12 zł.
Dochód przez P. K. O.	46.980,82 zł.
Rozchód przez P. K. O.	44.665,58 zł.

Pozostałość w kasie . . . . 2.315,24 zł.
Faktyczny stan kasy dnia 31 grudnia 1930 r. wynosi . . . . . . 2.454,36 zł.
Prowadzenie kasowości przez skarbnika p. Śpicy nie dało Komisji Rewizyjnej żadnego powodu do poczynania uwag.
Dowody w dochodach i rozchodach były zapisane i przedłożone.
"Komisja Rewizyjna stawia wniosek o udzielenie zarządowi absolutorjum.
Działdowo, dnia 25. maja 1931 r.
(—) B. Raszeja. (—) Vetter."

Pod przewodnictwem prezesa Stowarzyszenia, sen. Sicińskiego, XII. Walny Zjazd Delegatów Pomorza uchwalił jednomyślnie absolutorjum, podkreślając ten akt oklaskami.

Na tem porządek dzienny wyczerpano i zjazd zbliżał się ku końcowi.

Tu wypada podnieść, że szczególnie wartościową była wybitna współpraca w naszym zjeździe prezesa Stowarzyszenia sen. M. Sicińskiego, który wygłosił dłuższe przemówienie podczas popołudniowych obrad delegatów na temat zagadnień pracy w szkole i poza szkołą oraz postulatów materjalnych nauczycielstwa, wskazując na potrzebę przetrwania kryzysu szkolnictwa z wiarą, iż przy wspólnym wysiłku ofiara trudu nauczycielskiego pozwoli na rychłe podźwignięcie się państwa z kryzysu gospodarczego i do dalszego rozwoju, a z tem nastąpi zwycięstwo postulatów materjalnych nauczycielstwa.

W dyskusji zaś nad poszczególnemi uchwałami zjazdu dawał prezes wyczerpujące wyjaśnienia tak co do stanu zabiegów Zarządu Głównego w danych sprawach, jak też osiągniętych już wyników.

Przy zakończeniu obrad podkreślił prezes Stowarzyszenia wybitny rozwój Oddziału Pomorskiego we wszysktich dziedzinach pracy organizacyjnej i społeczno-oświatowej, wyrażając gorące uznanie i Zarządowi Koła w Działdowie, który wykazał w zorganizowaniu Zjazdu i w serdecznej trosce o jaknajlepszy wynik jego znakomitą sprawność i zrozumienie wielkich celów i ideału Stowarzyszenia.

Wezwaniem do licznego przybycia na Walny Zjazd Stowarzyszenia do Warszawy zakończył prezes serdeczne i gorące przemówienie, przyjęte burzą oklasków.

Prezes Józef Dzięcioł — Działdowo, podziękował w serdecznych słowach za obranie Działdowa miejscem obrad XII. Walnego Zjazdu oraz za liczne przybycie.

Prezes okręgowy A. Nowicki, streściwszy przebieg i wyniki zjazdu, wspomniał bezinteresowne poparcie, jakiego doznaje nasz Okręg od 10 lat (począwszy od zjazdu w Tczewie w 1921 r.) ze strony prezesa Stowarzyszenia, sen. Sicińskiego, dziękując mu i prosząc o dalszą łaskawą pamięć. Składając gospodarzom, Kołu w Działdowie, słowa szczerego uznania i podziękowania, wzniósł okrzyk na pomyślnośc i rozwój naszej placówki organizacyjnej na Polskich Mazurach.

Na tem zakończono zjazd w serdecznym i koleżeńskim ciepłym nastroju.

Zabawa.

Wieczorem odbyła się zabawa taneczna w hotelu Polskim, która ściągnęła liczne obywatelstwo z miasta i okolicy. Poloneza wyprowadził prezes sen. Siciński. Bawiono się sympatycznie i ochoczo do rana.

Zwiedzanie miasta.

Nazajutrz, w środę, dnia 27. V., pokazywali mili gospodarze pozostałym gościom zabytki miasta Działdowa, wystawę mazurską i szkolną.

Zestawienie kosztów.

Dochody:	377,— zł.
rozchody:	416,48 zł.
niedobór:	39,48 zł., który pokryła Kasa Okręgowa.

CO PISZE PRASA POMORSKA O NASZYM ZJEŹDZIE?

„Gazeta Działdowska", nr. 44.

Zjazd Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szkół Powszechnych Okręgu Pomorskiego w Działdowie. Jak już poprzednio podaliśmy, odbył się w naszym grodzie zjazd okręgowy Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych. Na zjazd stawili się liczni delegaci z wszystkich zakątków Pomorza. Dnia 25. maja odbyły się w szkole powszechnej obrady pełnego Zarządu Okręgowego celem przygotowania materjału obrad na dzień następny, który był właściwym dniem zjazdu. W tym to dniu, przy dźwiękach orkiestry kolejowej z Grudziądza, wyruszyli licznie zebrani delegaci wraz z delegacjami miejscowych towarzystw pochodem na nabożeństwo. Celebrował delegat biskupi ks. kanonik Tymecki w asyście miejscowych księży wikarych. Pieśni kościelne wykonał chór św. Cecylji. Śpiew wypadł ku ogólnemu uznaniu obecnych. Wzniosłe kazanie na temat „religja w szkole" wygłosił ks. prob. Mosiński z W. Łęcka, przedstawiając w treściwych słowach niebezpieczeństwo, zagrażające narodowi w razie wyrugowania z szkoły religji. Po nabożeństwie udano się pochodem na rynek, gdzie po przemówieniu powitalnem, wygłoszonem przez prezesa okręgowego p. A. Nowickiego, pochód się rozwiązał. W myśl dalszego programu zebrali się goście na uroczystej akademji w hotelu „Masovia". Uroczyste to posiedzenie zagaił prezes miejscowego Koła p. Wejrowski powitaniem duchowieństwa, przedstawicieli władz i delegatów. Następnie przedstawił pan prezes zarys dziesięcioletniej pracy Koła, z którego wynika, iż zorganizowano w tym czasie Kasę Samopomocy, kółko wspólnoty pracy (samokształcenia się), do którego zaliczają się również nauczyciele innych organizacyj. Kończąc swe przemówienie, wzniósł okrzyk na cześć Rzplitej, poczem złożył przwodnictwo w ręce prezesa okręgowego. W płomiennych słowach wyjaśnił tenże, dlaczego właśnie Działdowo zostało upatrzone jako miejsce tegorocznego zjazdu. Mówca przypomniał Grunwald, jako moment historyczny, który powtórzyć się musi i to w postaci ożywionej, niestrudzonej i ofiarnej pracy nauczycielskiej, której wynikiem będzie zwycięstwo ducha narodowego — nawet wśród pozostających za kordonem. Z kolei przemawiali p. senator Siciński w imieniu Zarządu Głównego, p. Starosta w imieniu p. Wojewody, ks. kanonik Tymecki w imieniu J. E. ks. Biskupa, p. Inspektor Klimcsz w imieniu Kuratorjum a p. burmistrz Felski przedstawił w treściwych słowach zarys nader ciekawej historji Działdowa. Dalszy referat na temat „Praca zawodowa nauczyciela" wygłosił insp. szkolny p. Próchnik z Warszawy. Odśpiewaniem Roty zakończono uroczystą akademję.

W dalszym ciągu zaczęły obradować komisje, a następnie odbyły się obrady plenarne. Skład Zarządu Okręgowego nie uległ żadnej zmianie, gdyż wszyscy jego członkowie, w dowód uznania za dotychczasową pracę, zostali wybrani ponownie. Zjazd skończył się zabawą taneczną w hotelu „Polskim", która trwała aż do rana.

Zaznaczyć trzeba, iż obywatelstwo miejscowe okazało — jak zresztą przewidziano — dużo przychylności i sympatji dla zjazdu. Wyrazem tego to chociażby piękna dekoracja miasta. Otucha i radość ogarnia przeto serca nasze, gdyż nauczycielstwo, w doniosłej swej pracy, nie kroczy szlakiem oderwanym, pozbawionym pomocy, lecz opiera się na silnem zapleczu w postaci sympatyzującego z nim społeczeństwa. Zarząd Powiatowego Koła Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szkół Powsz. poczuwa się w miłym obowiązku złożyć tą drogą najserdeczniejsze podziękowanie wszystkim tym, którzy przyczynili się wydatnie swą pomocą do urządzenia zjazdu nauczycielskiego w Działdowie.

„Głos Mazurski", nr. 61, czwartek, dnia 28. maja 1931 r.

XII. Zjazd Okręgu Pomorskiego Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Nar. Naucz. Szkół Powszechnych w Działdowie. Walka o najszczytniejszy ze wszystkich ideałów, — o uznanie wszechwładzy Boga nad światem — sięga swym początkiem już zarania bytu duchów niebiańskich. Cóż bowiem innego oznacza to, co podaje Pismo św. o buncie Aniołów, jeżeli nie zaprzeczenie Bogu przez część duchów niebiańskich Jego władzy i niegranicznych praw nad światem. Naprzeciw sobie stanęły dwa obozy, jeden zszeregowany pod hasłem: „precz z Bogiem", a dewizą drugiego był okrzyk: „któż, jak Bóg". Zwycięstwo ostało się przy tych, którzy stanęli po stronie Boga. Któż bowiem zdolen wytrącić Bogu wszechwładne Jego berło? Piekłem i przeobrażeniem siebie na potwornych szatanów przypłaciły złe duchy swój bunt przeciw swemu Stwórcy i Panu, a dobrych duchów nagrodą było utrwalenie sobie wiekuistej szczęśliwości. I dziś silniej i gwałtowniej niż kiedybądź, już nie w krainie duchów niebiańskich, ale wśród ludzi na ziemi wre zacięta walka o uznanie panowania Boga nad światem. Z jednej strony zawzięte wtórowania głosom tłuszczy żydowskiej ze strony zaślepionych tłumów: „My nie chcemy, aby Ten panował nad nami", a z drugiej strony potężny okrzyk: „My chcemy Boga!". Nie Bogu jest coprawda potrzebna nasza pomoc w tej tytanicznej rozgrywce ideowej, ale ludzkości szczęście, spokój i dobro uwarunkowane jest od zwycięstwa idei chrześcijańskiego światopoglądu. Dokąd bowiem zajść może społeczeństwo bez wiary w Boga, najwymowniej dowodzi nam obecny stan rzeczy w Rosji.

Dążeniem Stowarzyszenia Chrześcijańsko - Narodowych Nauczycieli jest właśnie zaszczepianie i utrwalanie w umysłach i sercach sobie powierzonej młodzieży wiary w Boga oraz zaprawianie jej od młodu do stosowania swych maksym życiowych do tejże wiary. Ale też tym sposobem Nauczycielstwo najpewniej i najskuteczniej pomaga kłaść niewzruszone i trwałe podwaliny pod gmach wielkości, potęgi i szczęścia Ojczyzny.

Wobec tylu nawałności, nam zewsząd zagrażających — wobec takiej siły zła i przewrotności tylu nam wrogich sił od zewnątrz i wewnątrz kraju, ostoić się może jedynie nasz naród, gdy opierać się będzie o silną i niewzruszoną podstawę, jaką daje wiara w Boga i uznawanie jego odwiecznych praw w każdej dziedzinie swego życia. Jeżeli to dotyczy całej Polski, to temwięcej naszej pomorskiej ziemicy, najbardziej wystawionej na wraże zakusy. Nie bez powodu obrało sobie też za siedzibę swego tegorocznego zjazdu Pomorskie Stow. Chrześcijańsko-Narod. Nauczycieli Działdów, o miedzę oddalony od Grunwaldu, gdzie o pierś polskiego rycerstwa, opancerzoną silną wiarą w Opatrzność Boską i potężną przyczynę Najśw. Panienki, rozbiła się cała potęga krzyżacka. Taką samą niezwyciężoną siłą, o którą muszą się i w przyszłości rozbić wszystkie zakusy germańskie, najskuteczniej pomaga stwarzać Nauczycielstwo, wychowujące młodzież w gorącej wierze i ideałach swych ojców. I tegoroczny XII. Zjazd Pomorskiego Okręgu Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narod. Nauczycieli Szkół Powszechnych, który odbył się w dniach 25., 25. i 27. maja, w stolicy Mazur w Działdowie, stał się znów potężną manifestacją tych uczuć i dążeń, którym na imię „Bóg i Ojczyzna", a zarazem silnym bodźcem dla naszej wytrwałej pracy nad ich realizacją.

Zjazd zajął trzy dni. W pierwszym dniu odbyło się w gmachu „Masovia" posiedzenie Pomorskiego Zarządu Okręgowego, a o godz. 8 wiecz. wieczorek koleżeński w hotelu „Masovia". Punktem kulminacyjnym był drugi dzień zjazdu. W mieście ruch wielce ożywiony. Napływ gości i członków liczny. Przybyli

członkowie z najdalszych nawet zakątków Pomorza. Przybyło również liczne grono duchowieństwa, przedstawiciele władz, prasy i delegacje nauczycielstwa. Liczba członków przekraczała 300. Miasto przybrane w uroczystą, strojną szatę. W blasku uroczej, pogody wiosennej powiewał las chorągwi, z kamienic i gmachów, liczne promieniowały transparenty. O godz. 8 uformował się na dziedzińcu szkoły powszechnej wspaniały pochód z delegacyj nauczycielstwa, reprezentantów władz i miejscowych towarzystw, który przy dźwiękach orkiestry Straży Pożarnej ruszył ku świątyni Pańskiej, gdzie solenne nabożeństwo przy pięknych pieniach chóru tow. św. Cecylji odprawił delegat biskupi, ks. kanonik Tymecki, a podniosłe kazanie wygłosił ks. prob. Mosiński z Wielkiego Łęcka. Po nabożeństwie ruszono również pochodem na rynek, gdzie po krótkiem przemówieniu prezesa okręgowego, p. Nowickiego, pochód rozwiązano.

O godz. 10 przed poł. nastąpiło w sali hotelu „Masovia" otwarcie zjazdu przez miejscowego prezesa Koła, rektora p. Wejrowskiego, który po przywitaniu obecnych i sprawozdaniu z działalności miejscowego Koła, które właśnie obchodzi 10-lecie swego istnienia, oddał przewodnictwo Zjazdu okręg. prezesowi, p. Nowickiemu z Grudziądza. Po przemówieniu p. Nowickiego zabierali głos delegat b'sk ks. kanonik Tymecki, starosta p. Plackowski, burmistrz p. Felski, prezes główny, senator p. Siciński z Warszawy i inspektor szkolny, p. Klimosz. Nastąpiło odczytanie nadesłanych telegramów oraz tych, które zostały wysłane do J. E. Ks Biskupa Okoniewskiego w Pelplinie, p. Wojewody Pomorskiego, p. Kuratora w Toruniu i Kolegom z Okręgu Poznańskiego i Wołyńskiego, którzy równocześnie odbywali swe zjazdy.

Następnie wygłosił przeszło godz. referat na temat: „Najpilniejsze zadania naszej szkoły na Pomorzu" redaktor p. Próchnik. Po odśpiewaniu „Roty" zakończono przedpołudniowe zebranie i przystąpiono zarazem do podziału różnych Komisyj Zjazdowych, które obradowały każda nad swym działem. O godz. 3 odbył się ciąg dalszy posiedzenia, a o godz. 8 wieczór towarzyski.

Bliższe szczegóły podamy w następnym numerze, zaznaczając tylko krótko, iż zjazd ten był potężną manifestacją ducha i uczuć olbrzymiej większości naszego Nauczycielstwa.

„Pielgrzym", nr. 65., dnia 30 maja 1931 r.

Tegoroczny Zjazd Stowarzyszenia Chrześć. Narod. Naucz. Szkół Powszechn. odbył się w poniedziałek Zielonoświąteczny w Działdowie, przystrojonem odświętnie w zieleń i barwy narodowe.

Przed południem udali się delegaci na nabożeństwo, na czele z muzyką, w szeregach miejscowe towarzystwa z sztandarami. Sumę odprawił ks. kanonik Tymecki, jako delegat J. E. Ks. Biskupa Okoniewskiego. Płomienne kazanie wygłosił ks. Mosiński z Wielkiego Łęcka, a chór św. Cecylji wykonał udatne śpiewy. Po nabożeństwie ruszył pochód przed ratusz, gdzie z balkonu przemówił gorąco w duchu katolickim i narodowym p. prezes Nowicki.

Nastąpiły obrady w sali hotelu „Masovia". Naprzód składano życzenia: w imieniu p. wojewody — p. starosta Plackowski, w imieniu J. E. Ks. Biskupa — ks. kanonik Tymecki, od Kuratorjum Okr. Pom. — p. inspektor Klimosz, od miasta — p. burmistrz Felski. Dziękował p. Siciński, prezes Stowarzyszenia, poczem przeczytano liczne telegramy gratulacyjne. Wreszcie wygłosił referat programowy p. Próchnik, znany pedagog i ceniony działacz na polu szkolnictwa.

Po przerwie obiadowej i ukończeniu prac komisyjnych podjęto znów obrady w pełnem gronie. Udzielono zarządowi absolutorjum; dokonano uzupełnień zarządu i komisji rewizyjnej; wybrano delegatów na walny Zjazd, który ma się odbyć na początku lipca w Warszawie. W imieniu miejscowego Koła wyraził p. Dzięcioł Zarządowi Pom. Stow. Naucz. serdeczne podziękowanie, że wybrał Działdowo jako miejsce tegorocznego zjazdu.

Pokaźna liczba uczestników i dzielne ich usposobienie, serdeczna uprzejmość obywatelstwa działdowskiego, poziom i nastrój przemówień, atmosfera zielonoświąteczna i kresowa: wszystko to złożyło się na stop dźwięczący potężnie a szlachetnie.

„Drwęca“, nr. 62., rok XI. z dnia 30. maja 1931 r.

Jeszcze o wspaniałym zjeździe Pom. Okr. Stow. Chrz. Nar. N. Szkół Powsz.

Działdowo. Dnia 25. i 26. maja odbył się tu zjazd delegatów Chrześć. Stow. Nauczycielstwa Szkół Powsz. Okr. Pom., na który z górą przybyło 200 delegatów z Pomorza. J. E. Ks. Biskupa zastępował ks. kanonik Tymecki z Grążaw, Wojewodę p. starosta Plackowski, Kuratora Okr. Szk. Pom., p. inspektor Klimosz, zarząd gł. Stow. p. senator Siciński ze Lwowa. Dnia 26. maja w południe przybył Zarząd Okręgowy na czele z prezesem p. Nowickim z Grudziądza. W dniu tym Zarząd ten wspólnie z Zarządem Koła pow. obradował od godz. 3—8 wiecz. Przedmiotem obrad były sprawy organizacyjne zjazdu. Następnie o godz. 9 odbył się wieczorek koleżeński. Dnia następnego delegaci i tow. miejscowe zebrały się o godz. 8 rano na dziedzińcu szkolnym, skąd pochodem wyruszono do kościoła na nabożeństwo. Na czele pochodu kroczyła orkiestra kolejarzy z Grudziądza. Brały w nim udział: Zw. Kolejarzy, Straż Pożarna, Powstańcy i Wojacy, Tow. Św. Wojciecha, Tow. Św. Cecylji, Młodzież Mat. Mszę św. w asyście celebrował ks. kanonik Tymecki, podczas której pienia wykonał chór Tow. Św. Cecylii. Podniosłe kazanie na temat „religja w szkole“ wygłosił ks. prob. Mosiński z Wielkiego Łęcka. Kaznodzieja przedstawił sprawę, jak wygląda szkoła bez religji, a szkoła z religją. Po nabożeństwie wyruszono na rynek, gdzie prezes Okręgowy podziękował obywatelom za miłe przyjęcie, wzniósł okrzyk na ich cześć, zaprosił obecnych na akademję i pochód rozwiązał. Akademję zagaił prezes Koła Pow. Stow., p. Wejrowski, powitaniem duchowieństwa, przedstawicieli władz i delegatów. Następnie przedstawił zarys działalności Koła w ciągu 10-letniego istnienia. Koło m. in. posiada Kasę Samopomocy i Kółko Wspólnoty Pracy (samokształcenia się), do którego należą nauczyciele z innych organizacyj. Kończąc swe przemówienie, wzniósł okrzyk na cześć Rzplitej, poczem złożył przewodnictwo w ręce prezesa okręgowego, jako właściwego gospodarza zjazdu. Tenże przedstawił historję powstania organizacji, kończąc przemówienie okrzykiem na cześć Papieża. Senator Siciński przemówił w imieniu Zarządu Głównego, wyrażając zadowolenie z nadzwyczajnej przychylności tut. obywatelstwa, za co złożył serdeczne podziękowanie. P. Starosta w imieniu p. Wojewody i jako przedstawiciel powiatu życzył zjazdowi pomyślnych obrad. W imieniu ks. Biskupa przemówił ks. kanonik Tymecki, który m. in. podkreślił, że Stow. Chrz. Naucz. zasługuje na szczególne poparcie. Następnie p. insp. Klimosz w imieniu Kuratorjum i Pow. Inspektorjatu złożył zjazdowi życzenia pomyślnych obrad. P. burmistrz Felski przedstawił zarys historji m. Działdowa. Dłuższy referat na temat: „Praca zawodowa nauczyciela“ wygłosił insp. szkolny, p. Próchnik z Warszawy. Akademję zakończono odśpiewaniem „Roty“. Odbył się wybór 5 komisyj, których zadaniem jest kierowanie pracami w zakresie zawodowym. Na koniec odbyła się zabawa w hotelu „Polskim“. Zaznaczyć trzeba, że zjazd udał się nadzwyczajnie, co zawdzięczyć należy przedewszystkiem miejscowemu Kołu, które ku temu poczyniło dużo starań. Dość jaskrowo uwydatniała się obojętność „ogniskowców“, którzy, jakkolwiek chcą się zaliczać do „wielkiej rodziny“, tejże rodziny nie reprezentowali w odpowiedniej mierze, a nawet w zabawie udziału z nich nikt nie brał. Mimo to, że „ogniskowcy“ odnoszą się do Chrz. Stow. z pewną oziębłością, to olbrzymia większość obywateli nie tylko sympatyzuje, ale i popiera Chrz. Stow. Naucz., jako opierające się na zasadach religijnych, co temuż dodaje bodźca do intensywnej i owocnej pracy w wychowywaniu młodzieży w duchu religijnym i narodowym.

„Gazeta Kartuska“, nr. 64., rok 10., dnia 30. maja 1931 r.

Działdowo. Zjazd nauczycieli pomorskich. W Zielone Świątki odbył się tu doroczny zjazd Stowarzyszenie Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych Okręgu Pomorskiego. Udział delegatów był nadzwyczaj liczny. Nabożeństwo na intencję zjazdu odprawił delegat biskupi ks. kanonik Tymecki. Podczas pochodu przemówił przed ratuszem prezes okręgu pomorskiego Albin Nowicki z Grudziądza, podkreślając historyczne znaczenie Działdowa. Obrady delegatów w hotelu „Masovia“ zaszczycili swą obecnością przedstawiciele władz oraz prezes Zarządu Głównego M. Siciński ze Lwowa. Imieniem nauczycieli Ziemi Działdowskiej witał kolegów prezes Józef Dzięcioł. Wyniki obrad są dodatnie.

„Goniec Pomorski", nr. 128 z dnia 30. 5. 1931 r.

Wielka manifestacja nauczycielstwa polskiego w grodzie Mazurów. Oddział Pomorski Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych odbył swój doroczny zjazd w Działdowie dn. 25. maja. Na zjazd przybyli delegaci ze wszystkich zakątków Pomorza, tak że w tym roku udział delegatów był nadzwyczaj liczny. Już w dniu poprzedzającym sam Walny Zjazd Zarząd odbył swoje posiedzenie przedzjazdowe, rozpatrując nadesłane wnioski i przygotowując cały materjał do uchwał. Zjazd w Działdowie powitało społeczeństwo serdecznie, dając wyraz uczuciom swoim dla pracy nauczyciestwa polskiego na Pomorzu a przedewszystkiem dla organizacji Stow. Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, którego ideologja w zupełności odpowiada sferom rodzicielskim i ogółowi obywatelskiemu. Miasto przybrało więc świąteczny wygląd, strojąc domy w narodowe chorągwie.

W uroczystym pochodzie udali się delegaci na nabożeństwo do kościoła farnego z muzyką na czele. Widzieliśmy przedstawicieli organizacyj społecznych ze sztandarami. Solenne nabożeństwo odprawił ks. kanonik Tymecki. Podniosłe kazanie o znaczeniu pracy nauczycielskiej i o wychowaniu religijnem w szkole wygłosił ks. Mosiński. Po nabożeństwie uformował się pochód, który przemaszerował ulicami miasta aż do ratusza, gdzie po przemówieniu prezesa Nowickiego pochód rozwiązał się. W porywającem przemówieniu podkreślił prezes p. A. Nowickie historyczne znaczenie Działdowa. Podkreślając siłę i wpływ kultury polskiej wyraził nadzieję, że reszta polskich Mazur, oddzielonych od macierzy, wróci kiedyś zpowrotem na łono Ojczyzny. Na ataki szowinizmu niemieckiego nauczycielstwo polskie odpowie pracą w szkole i poza szkołą i przygotuje nowe zastępy rycerzy-zastępców z pod historycznego Działdowa i Grunwaldu. Okrzykiem na cześć ludu pomorskiego i jego zdecydowanej woli do odparcia wszelkich ataków na całość i na jej wielkość zakończył prezes swoje przemówienie, zapraszając uczestników na obrady do sali hotelu „Masovia".

W uroczystej akademji wzięli udział oprócz delegatów, reprezentanci władz i społeczeństwa. Życzenie składali p. starosta Plackowski, inspektor Klimosz i burmistrz Felski. Na końcu przemówił prezes Stow. p. senator M. Siciński, wskazując na cel i zadanie Stow. i na pracę nauczyciela polskiego w ukształtowaniu charakteru młodzieży, od której zależy przyszłość narodu i rozwój państwa. W urzeczywistnieniu ideałów, przyświecających Stow. Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powsz. stwierdził mówca ofiarną pracę nauczyciela polskiego dla przyszłości i rozwoju państwa, który to obowiązek, streszczający się w haśle „Ojczyźnie służ!" Stow. zawsze spełniało i wiernie spełniać będzie. Nastąpiło odczytanie licznych telegramów i życzeń. Następnie znany pedagog i działacz na niwie oświatowo-społecznej p. Próchnik wygłosił pouczający referat.

Po przerwie obiadowej i ukończeniu prac komisyjnych rozpoczęły się obrady plenarne, na których omówiono wszystkie punkty programu zjazdu, podejmując szereg uchwał. Nastąpiło sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, zakończone wnioskiem o udzielenie absolutorjum, które jednomyślnie uchwalono. Pozatem dokonano wyborów uzupełniających do Zarządu, Komisji Rewizyjnej i delegatów na Walny Zjazd Stow., który ma się odbyć z początkiem lipca rb. w Warszawie. Po wyczerpaniu porządku obrad przemówił w imieniu Koła miejscowego p. Józef Dzięcioł, wyrażając radość i wdzięczność nauczycielstwa miejscowego za urządzenie zjazdu w Działdowie na tak zagrożonym odcinku Polskich Mazurów. Dalej kilka gorących słów wygłosił prezes p. Siciński, podkreślając dorobek dnia i znaczenie zjazdu dla przyszłości nietylko Stowarzyszenia jako organizacji ale dla narodu i państwa, w którym to dorobku uwypukliła się pełna sprawność organizacyjna i gotowa ofiarność do dalszej pracy dla szkoły polskiej i nauczycielstwa polskiego.

Zamykając zjazd reasumował prezes A. Nowicki wyniki obrad, podnosząc momenty, stwierdzające stały rozwój i wartość pracy społeczno-organizacyjnej dla całego Pomorza i jego znaczenie dla całej Polski. Odśpiewaniem „Roty" zjazd ten zakończono.

Zjazd działdowski wykazał, że nauczycielstwo, skupione w Stow. Chrz. Nar. docenia i rozumie wartości religijne, moralne i narodowe w wychowaniu młodego pokolenia.

„Goniec Nadwiślański", wtorek, dnia 2-go czerwca 1931 r.

Wielka manifestacja nauczycielstwa polskiego w stolicy Mazurów Polskich.

Okręg Pomorski Stowarzyszenia Chrześcijańsko - Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych odbył swój doroczny zjazd w Działdowie w drugim dniu Zielonych Świąt. Na zjazd przybyli delegaci ze wszystkich zakątków Pomorza. Udział delegatów był nadzwyczaj liczny. Już w dniu porzedzającym Walny Zjazd, zarząd odbył swoje posiedzenie przedzjazdowe.

Miasto przybrało świąteczny wygląd, strojąc domy w narodowe chorągwie, a specjalne przyjęcie Zjazdu, urządzone przez komitet honorowy, złożony z przedstawicieli wszystkich władz i urzędów, dawało dowód tego uznania dla nauczycielstwa zrzeszonego w Stowarzyszeniu.

W uroczystym pochodzie udali się delegaci na nabożeństwo do kościoła farnego z muzyką na czelne. Widzieliśmy przedstawicieli organizacyj społecznych ze sztandarami. Solenne nabożeństwo odprawione przez delegata J. E. Ks. Biskupa, kanonika Tymeckiego, uświetnione zostało śpiewem chóru miejscowego „Cecylji". Podniosłe przemówienie o znaczeniu pracy nauczycielskiej i wychowaniu religijnem w szkole wygłosił ks. Mosiński.

Po nabożeństwie uformował się pochód, który przemaszerował przez ulice miasta do ratusza, gdzie po przemówieniu prezesa Nowickiego z balkonu do zebranych, pochód rozwiązał się. W porywającem przemówieniu podkreślił p. Nowicki historyczne znaczenie Działdowa, a podkreślając siłę i wpływ kultury polskiej, wyraził nadzieję, iż polskie Mazury oddzielone od Macierzy w dziejowej sprawiedliwości wrócą kiedyś z powrotem. Na ataki szownizmu niemieckiego nauczycielstwo polskie odpowie pracą w szkole i poza szkołą i przygotuje nowe zastępy rycerzy-zwycięzców z pod historycznego Działdowa i Grunwaldu. Okrzykiem na cześć ludu pomorskiego i jego zdecydowanej woli do odparcia wszelkich ataków na całość i na jej wielkość, zakończył prezes swoje przemówienie, zapraszając uczestników na obrady do hotelu „Masovia".

W uroczystej akademji, otwartej przez prezesa okręgowego p. Nowickiego, wzięli udział prócz delegatów, reprezentanci władz i społeczeństwa. Imieniem wojewdy przemówił bardzo gorąco p starosta Plackowski, podkreślając historyczne znaczenie pracy nauczycielskiej na Pomorzu, składał następnie życzenia w imieniu duchowieństwa i J. E. Ks. Biskupa, ks. kanonik Tymecki, w imieniu Kuratorjum Okręgu Szkolnego składał życzenia inspektor Klimosz, p. burmistrz miasta Felski w imieniu władz muncipalnych i społeczeństwa. W bardzo serdecznem przemówieniu dał krótki rys historyczny miasta, wyszczególniając momenty łączności Mazurów z całą Rzplitą. Życzeniem jaknajlepszych wyników obrad i podkreśleniem pracy wychowawczej nauczycielstwa w Stowarzyszeniu zrzeszonego wywarł mówca głębokie wrażenie na słuchaczy. W końcu przemówił prezes Stowarzyszenia M. Siciński, wskazując na cel i zadanie Stowarzyszenia i pracy nauczyciela polskiego w ukształtowaniu charakteru młodzieży, od której zależy przyszłość i rozwój Państwa. W urzeczywistnieniu ideałów, przyświecających Stowarzyszeniu Chrześć. Nar. Naucz. Szkół Powsz. stwierdził mówca ofiarną pracę nauczyciela polskiego dla przyszłości i rozwoju Państwa, który to obowiązek streszczający się w haśle „Ojczyźnie służ!" — Stowarzyszenie zawsze spełniało i wiernie spełniać będzie. Nastąpiło odczytanie licznych telegramów i pism, witanych przez zjazd licznemi oklaskami. Znany pedagog i działacz na niwie oświatowo-społecznej p. Próchnik wygłosił treściwy referat. Huczne oklaski były wyrazem podziękowania i uznania za głębokie myśli, przewijające się szeroko ujętego referatu.

Po przerwie obiadowej i ukończeniu prac komisyjnych rozpoczęły się w dalszym ciągu obrady plenarne, na których omówiono wszystkie punkty programu zjazdu, podejmująo szereg uchwał. Między in. nastąpiło sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, zakończone wnioskiem o udzielenie absolutorjum, które jednomyślnie uchwalono, dokonując następnie wyborów uzupełniających do zarządu, komisji rewizyjnej i delegatów na walny zjazd Stowarzyszenia, który odbędzie się z początkiem lipca br. w Warszawie.

Po wyczerpaniu porządku obrad przemówił w imieniu Koła miejscowego p. Józef Dzięcioł, wyrażając radość i wdzięczność nauczycielstwa miejscowego jako gospodarzy za urządzenie zjazdu w Działdowie, na zagrożonym odcinku Polskich

Mazurów oraz podkreślając zapewnienie i zdecydowaną wolę pogłębienia pracy organizacyjnej przez miejscowe Koło dla wielkiej idei Stowarzyszenia. Gorące słowa prezesa Stow., p. M. Sicińskiego, podkreślające dorobek dnia i znaczenie tegoż dla przyszłości nietylko Stowarzyszenia jako organizacji, ale dla narodu i państwa, w którym to dorobku uwypukliła się pełna sprawność organizacyjna i gotowa ofiarność do dalszej pracy dla szkoły polskiej i nauczycielstwa polskiego tak delegatów jak zarządu oddziału okręgowego, zarządu Koła z p. Wejrowskim na czele wskazywało na wysoki poziom obrad i wytrwałej pracy wszystkich uczestników zjazdu.

Zamykając obrady, zreasumował prezes p. A. Nowicki wyniki obrad, podnosząc momenty, stwierdzające stały rozwój i wzrost Oddziału Pomorskiego i znaczenie pracy społeczno-organizacyjnej dla całego Pomorza i jego znaczenia dla całej Polski, podniósł się spontaniczny śpiew „Nie rzucim ziemi". — Zjazd zakończono.

„Dziennik Bydgoski", piątek, dnia 29. maja 1931 r.

Zjazd nauczycieli pomorskich w Działdowie. W stolicy przydzielonego nam na podstawie Traktatu Wersalskiego skrawka Mazowsza Pruskiego — Działdowie, odbył się w Zielone Święta doroczny zjazd Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych okręgu Pomorskiego. Udział delegatów był nadzwyczaj liczny. Nabożeństwo na intencję zjazdu odprawił delegat biskupi ks. kanonik Tymecki. Podczas pochodu przemówił przed ratuszem prezes okręgu pomorskiego Albin Nowicki z Grudziądza, podkreślając historyczne znaczenie Działdowa. Obrady delegatów w hotelu „Masovia" zaszczycili swą obecnością przedstawiciele władz oraz prezes zarząd głównego M. Siciński ze Lwowa. Imieniem nauczycieli Ziemi Działdowskiej witał kolegów prezes Józef Dzięcioł. Wyniki obrad są dodatnie. Dalsze szczegóły podamy w najbliższym numerze „Dziennika".

„Słowo Pomorskie", nr. 123, z dnia 30. 5. 1931 r.

Zjazd nauczycielstwa Pomorskiego w Działdowie. Jak już donosiliśmy, w dn. 25., 26. i 27. bm. odbywał się w Działdowie zjazd Okręgu Pomorskiego Stowarzyszenia Chrześcijańsko - Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powsz. Na zjazd przybyli delegaci ze wszystkich zakątków Pomorza. W pierwszym dniu zjazdu obradował pełny zarząd okręgowy, który przygotował materjał do obrad zjazdu delegatów, jaki odbywał się w drugim dniu. We wtorek, jako we właściwy dzień zjazdu, zebrali się delegaci na dziedzińcu tut. szkoły powszechnej, skąd w pochodzie udali się na uroczyste nabożeństwo. Mszę św. odprawił delegat biskupi ks. kanonik Tymecki w asyście miejscowych księży wikarych. Pienia kościelne w czasie Mszy św. wykonał bardzo udatnie chór towarzystwa św. Cecylji, zaś okolicznościowe kazanie o konieczności nauczania religji w szkołach wygłosił ks. Mosiński. Po nabożeństwie przemaszerował pochód ulicami miasta na Rynek, gdzie się rozwiązał przy ratuszu, z którego balkonu wygłosił przemówienie powitalne p. Albin Nowicki, prezes okręgu pomorskiego.

O godzinie 10. zebrali się delegaci i goście w sali hotelu „Masovia", gdzie odbyła się uroczysta akademja zjazdowa. Uroczyste to posiedzenie zagaił prezes miejscowego Koła p. Wejrowski, przedstawiając zarys dziesięcioletniej działalności Koła, z którego wynika, że jakość członków tego Koła stawiła je w szeregu najlepszych Kół na Pomorzu.

Jako drugi wygłosił przemówienie p. Albin Nowicki, który w płomiennych słowach wyjaśnił, dlaczego właśnie Działdowo zostało upatrzone jako miejsce tegorocznego zjazdu. Mówca przypomniał Grunwald, jako moment historyczny, który powtórzyć się musi, by stało się zadość sprawiedliwości i złączone zostały z Macierzą ziemie mazurskie, które dotąd pozostają w niewoli. Ten przyszły Grunwald musi przygotować, zdaniem mówcy, praca nauczycielska, która krzewiąc oświatę, ma podtrzymać ducha narodowego wśród pozostających za kordonem.

Po tych przemówieniach przemawiali p. starosta Plackowski, imieniem p. wojewody, ks. kan. Tymecki imieniem J. E. ks. biskupa Okoniewskiego, p. insp.

Klimosz imieniem Kuratorjum Szkolnego, p. burmistrz imieniem miasta i wreszcie prezes zarządu głównego, p. senator Siciński, który w dłuższem przemówieniu przedstawił charakter organizacji, podkreślając jej apolityczność.

W dalszym ciągu odczytano telegramy, poczem wygłosił referat inspektor Próchnik z Warszawy. Tematem treściwego i ciekawie ujętego i na doświadczeniu opartego referatu, była sprawa pobudzania zamiłowania do nauki młodzieży pozaszkolnej. Na tem zakończono uroczystą akademję, której przebieg był nadzwyczaj podniosły.

Bezpośrednio po akademji zaczęły obradować komisje. Obrady komisyj zakończyły się o godzinie 3-ciej po południu. Po posiedzeniach komisyj rozpoczęły się obrady plenarne. Na zebraniu tem przyjęto bez zastrzeżeń wnioski poszczególnych komisyj. Wnioski te dotyczyły zagadnień wewnętrzno - organizacyjnych a poza ich ramami uchwalono jeszcze rezolucję w sprawie prowokacji Gdańska. Po przyjęciu tych wniosków uzupełniono zarząd. Skład jednak zarządu żadnej zmianie nie uległ, gdyż wszyscy jego członkowie w dowód uznania za dotychczasową pracę, zostali wybrani ponownie. Przyjęto również do wiadomości sprawozdanie zarządu i komisji rewizyjnej i uchwalono budżet okręgu w wysokości 54 tys. złotych.

Wieczorem, na zakończenie drugiego dnia zjazdu odbyła się zabawa taneczna w hotelu Polskim, która trwała do późna w noc.

W środę, jako w trzeci dzień zjazdu, delegaci pozostali na miejscu, zwiedzili zabytki miasta i okolicy.

Całość zjazdu wypadła bardzo udatnie i była wspaniałą manifestacją siły Stowarzyszenia, co stwierdził nawet p. inspektor Klimosz, przemawiający imieniem kuratorjum.

„Dzień Pomorski", sobota, dnia 30. maja 1931 r.

Zjazd nauczycielstwa w stolicy Mazurów Polskich. Oddział Pomorski Stow. Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych odbył swój doroczny zjazd w Działdowie w drugim dniu Zielonych Świąt. Na zjazd przybyli delegaci ze wszystkich zakątków Pomorza tak, że w tym roku udział delegatów był nadzwyczaj liczny. Już w dniu poprzedzającym sam Walny Zjazd, Zarząd odbył swoje posiedzenie przedzjazdowe, rozpatrując nadesłane wnioski przez poszczególne Koła i przygotowując cały materjał do uchwał Zjazdu Delegatów.

Miasto przybrało świąteczny wygląd strojąc domy w narodowe chorągwie a specjalne przyjęcie Zjazdu urządzone przez komitet honorowy złożony z przedstawicieli wszystkich władz i urzędów, dawało dowód uznania dla nauczycielstwa.

W uroczystym pochodzie udali się delegaci na nabożeństwo do kościoła farnego z muzyką na czele. Widzieliśmy przedstawicieli organizacyj społecznych ze sztandarami. Solenne nabożeństwo odprawione przez delegata J. E. Ks. Biskupa, kanonika Tymeckiego, uświetnione zostało śpiewem chóru miejscowego „Cecylji". Podniosłe przemówienie o znaczeniu pracy nauczycielskiej i wychowaniu religijnem w szkole wygłosił ks. Mosiński.

Po nabożeństwie uformował się pochód, który przemaszerował przez ulice miasta aż do ratusz, gdzie po przemówieniu prezesa Nowickiego z balkonu do zebranych, pochód rozwiązał się. W porywającem przemówieniu podkreślił p. Nowicki historyczne znaczenie Działdowa, a podkreślając siłę i wpływ kultury polskiej, wyraził nadzieję, iż polskie Mazury oddzielone od Macierzy w dziejowej sprawiedliwości wrócą kiedyś z powrotem. Na ataki szownizmu niemieckiego nau.zycielstwo polskie odpowie pracą w szkole i poza szkołą i przygotuje nowe zastępy rycerzy-zwycięzców z pod historycznego Działdowa i Grunwaldu. Okrzykiem na cześć ludu pomorskiego i jego zdecydowanej woli do odparcia wszelkich ataków na całość i na jej wielkość, zakończył prezes swoje przemówienie, zapraszając uczestników na obrady do hotelu „Masovia".

W uroczystej akademji, otwartej przez prezesa okręgowego p. Nowickiego, wzięli udział prócz delegatów, reprezentanci władz i społeczeństwa. Imieniem wojewdy przemówił bardzo gorąco p starosta Plackowski, podkreślając historyczne znaczenie pracy nauczycielskiej na Pomorzu, w imieniu duchowieństwa serdecznie przemówił ks. kanonik Tymecki, w imieniu Kuratorjum Okręgu Szkolnego skła-

dał życzenia inspektor Klimosz i p. burmistrz miasta Felski w imieniu władz miejskich w bardzo serdecznem przemówieniu, dając krótki rys historyczny miasta, wyszczególniając momenty łączności Mazurów Polskich z całą Rzeczpospolitą, poczem powołano komisje przewidziane organizacją Zjazdu.

Po przerwie obiadowej i ukończeniu prac komisyjnych rozpoczęły się w dalszym ciągu obrady plenarne, na których omówiono wszystkie punkty programu zjazdu, podejmując szereg uchwał. Między in. nastąpiło sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, zakończone wnioskiem o udzielenie absolutorjum, które jednomyślnie uchwalono, dokonując następnie wyborów uzupełniających do zarządu, komisji rewizyjnej i delegatów na walny zjazd Stowarzyszenia, który odbędzie się z początkiem lipca br. w Warszawie.

Po wyczerpaniu porządku obrad przemówił w imieniu Koła miejscowego p. Józef Dzięcioł, wyrażając radość i wdzięczność nauczycielstwa miejscowego jako gospodarzy za urządzenie zjazdu w Działdowie, na zagrożonym odcinku Polskich Mazurów.

Zamykając obrady, zreasumował prezes p. A. Nowicki wyniki obrad, podnosząc momenty, stwierdzające stały rozwój i wzrost Oddziału Pomorskiego. — Zjazd zakończono odśpiewaniem „Nie rzucim ziemi".

„Dziennik Bydgoski", nr. 123., sobota, dnia 30. maja 1931 r.

Manifestacja nauczycielstwa polskiego w Działdowie. Oddział Pomorski. Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych odbył, jak o tem pokrótce zreferowaliśmy, swój doroczny zjazd w Działdowie w drugim dniu Zielonych Świąt. Na zjazd przybyli delegaci ze wszystkich zakątków Pomorza. Odbycie zjazdu w Działdowie powitało społeczeństwo bardzo radośnie, dając wyraz uczuciom swoim dla pracy nauczycielstwa polskiego na Pomorzu w ogólności a w szczególności dla organizacji Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, którego ideologja odpowiada w zupełności sferom rodzicielskim i ogółowi obywatelskiemu. Miasto przybrało świąteczny wygląd, strojąc domy w narodowe chorągwie a specjalnie przyjęcie zjazdu przez „komitet honorowy", złożony z przedstawicieli wszystkich władz i urzędów, dawało dowód uznania dla pracy nauczycielstwa polskiego na Pomorzu.

W uroczystym pochodzie udali się delegaci na nabożeństwo do kościoła farnego. W pochodzie, z muzyką na czele, widzieliśmy przedstawicieli organizacyj społecznych ze sztandarami. Solenne nabożeństwo odprawione przez delegata biskupa diecezji chełmińskiej, ks. kanonika Tymeckiego, uświetnione zostało śpiewem chóru św. Cecylji. Podniosłe kazanie o znaczeniu pracy nauczycielskiej i o wychowaniu religijnem w szkole wygłosił ks. Mosiński. Po nabożeństwie uformował się pochód, który przemaszerował przez ulice miasta do ratusza, gdzie po przemówieniu z balkonu do zebranych prezesa Nowickiego (z Grudziądza) pochód rozwiązał się.

W porywającem przemówieniu zwrócił prezes oddziału pomorskiego Stow. Chrz. Nar. Nauczycielstwa Szkół Powsz. uwagę na historyczne znaczenie Działdowa, a podkreślając siłę i wpływ kultury polskiej, wyraził nadzieję, iż Mazury Pruskie w dziejowej sprawiedliwości wrócą kiedyś do Macierzy. Na ataki szowinizmu niemieckiego, nauczycielstwo polskie odpowie pracą, w szkole i poza szkołą i przygotuje nowe zastępy rycerzy-zwycięzców z pod Grunwaldu. Okrzykiem na cześć ludu pomorskiego i jego zdecydowanej woli do odparcia wszelkich ataków na całość granic Polski i jej wielkość zakończył prezes Nowicki swoje przemówienie, zapraszając uczestników na obrady do sali hotelu „Masovia".

W uroczystej akademji wzięli udział oprócz delegatów — reprezentanci władz i społeczeństwa. Imieniem wojewody przemówił bardzo gorąco p. starosta Plackowski, podnosząc znaczenie pracy nauczycielskiej na Pomorzu. W imieniu duchowieństwa serdecznie przemówił delegat J. E. Księdza Biskupa. W imieniu kuratorjum okręgu szkolnego składał życzenia obradom zjazdu inspektor p. Klimosz.

Pan burmistrz Felski w bardzo serdecznem przemówieniu podał krótki zarys dziejów miasta, wyszczególniając momenty łączności Mazurów z dawną Rzeczypospolitą. Życzeniem jaknajlepszych wyników obrad i podkreśleniem pracy wychowawczej nauczycielstwa w Stowarzyszeniu zrzeszonego, wywarł mówca głę-

bokie wrażenie na słuchaczy. W końcu przemówił prezes Stowarzyszenia, p. Siciński, wskazując na cel i zadanie Stowarzyszenia i pracy nauczyciela polskiego w ukształtowaniu charakteru młodzieży, od której zależy przyszłość i rozwój Państwa. W urzeczywistnieniu ideałów, przyświecających Stowarzyszeniu Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, stwierdził mówca ofiarną pracę nauczyciela polskiego dla przyszłości i rozwoju Państwa, który to obowiązek streszczający się w haśle „Ojczyźnie służ!" Stowarzyszenie zawsze spełniało i wiernie spełniać będzie. Nastąpiło odczytanie licznych telegramów i pism, witanych przez zjazd licznemi oklaskami.

Znany pedagog i działacz na niwie oświatowo-społecznej p. Próchnik wygłosił referat na temat atkualny. Huczne oklaski były wyrazem podziękowania i uznania za głębokie myśli, przewijające się w szeroko ujętym referacie.

Po przerwie obiadowej rozpoczęły się dalsze obrady plenarne. Omówiono wszystkie punkty programu zjazdu, podejmując szereg uchwał. M. in. nastąpiło sprawozdanie komsiji rewizyjnej, zakończone wnioskiem o udzielenie absolutorjum, które jednomyślnie uchwalono. Dokonano następnie wyborów uzupełniających do zarządu, komisji rewizyjnej i delegatów na walny zjazd Stowarzyszenia, mający odbyć się z początkiem lipca br. w Warszawie.

Po wyczerpaniu porządku obrad przemówił w imieniu Koła miejscowego p. Józef Dzięcioł, wyrażając radość i wdzięczność nauczycielstwa miejscowego jako gospodarzy za urządzenie zjazdu w Działdowie, na zagrożonym odcinku Pomorza. Gorące słowa prezesa Stowarzyszenia Sicińskiego, sumującego dorobek zjazdu i znaczenie tegoż, były zarazem podzięką delegatów dla zarządu oddziału i miejscowego zarządu z p. Wejrowskim na czele.

Zjazd nauczycieli polskich w Działdowie wywarł nietylko na wszystkich uczestnikach, ale i na mieszkańcach Ziemi Działdowskiej głębokie wrażenie. Przemówienia i referaty, tudzież wysoki poziom dyskusji i doniosłość powziętych uchwał, a także podniosły nastrój patrjotyczny, najlepiej świadczą o celewości i skuteczności zjazdu, który pozostanie niezatartą pamiątką na tym terenie.

KRONIKA

POSIEDZENIA WYDZIAŁU WYKONAWCZEGO W M. MAJU 1931 R.

Posiedzeń Wydziału Wykonawczego przy Pomorskim Zarządzie Okręgowym odbyło się w miesiącu maju 4. (cztery). Obecność członków przeciętnie wynosiła 8 osób. Czas trwania ca. 2 godziny. Omawiano i uchwalono następujące sprawy: Sprawozdanie prezesa okręgowego p. Nowickiego z wyjazdu do Poznania, gdzie odbyły się obrady Komisji Trzech nad sprawami budowy domu nauczycielskiego w Jastrzębiejgórze;

2. Odezwa w sprawie klęski powodzi na Wileńszczyźnie;
3. Sprawa i proces kol. Wenskowskiego, członka Koła Tczew;
4. Sprawozdanie roczne w związku z zjazdem Delegatów w Działdowie;
5. Wycieczka morska zagranicę, zorganizowana przez Pomorski Zarząd Okr.;
6. Zjazd Powiatowy w Chełmży;
7. Zjazd jubileuszowy w Chojnicach;
8. Zjazd Powiatowy w Wąbrzeźnie;
9. Rewizja kas Biura Okręgowego — posiedzenie Komisji Rewizyjnej.

Z powodu kilkomiesięcznej choroby kol. Lamberta Krajnika z Pelplina z uwagi na (w najlepszym razie) czas rekonwalescencji, prosić zastępcę kol. Stefańskiego z Tczewa do Działdowa do Komisji Rewizyjnej.

Zaprowadzić książkę inwentarza, w której wyliczy się dokładnie nasz stan posiadania w ruchomościach, jak wszelkie meble, maszyny, urządzenia biurowe, obrazy, fotografje, książki i inny wszelaki materjał biurowy, znajdujący się w czterech pokojach naszego biura okręgowego.

Płacić komorne lokalu biurowego miesiącami.

19. maja rb. zwołano nadzwyczajne posiedzenie W. W., mające za cel przygotowanie uchwał, rezolucyj, porządków dziennych itd. na Zjeździe Delegatów w Działdowie.

Prócz tego przedkłada się na każdem posiedzeniu Wydz. Wyk. bieżącą korespondencję, wpływającą do biura okręgowego, celem dania wskazówek co do załatwienia tejże.

KOMUNIKATY

I. KURS WAKACYJNY W TUCHOLI.

Poraz trzeci urządza Okręg Pomorski Stowarzyszenia Nauczycielskiego swój wakacyjny kurs pedagogiczny, uwzględniający przedewszystkiem wymagania do praktycznego egzaminu nauczycielskiego, w stolicy borów tucholskich — Tucholi. Kursy tamtejsze z dwu lat poprzednich i liczbą uczestników 111 i 102 wykazały, iż tak warunki lokalne jak dobór prelegentów oraz administracja razem złożyły się na ich nadzwyczajne powodzenie. Towarzyskie i koleżeńskie spotkanie się nauczycielstwa z całej Polski na wywczasach wakacyjnych na tle w lasy i jeziora bogatej okolicy tucholskiej, połączone z fachowem dokształceniem zawodowem zadowoliła uczestników ponad wszelkie oczekiwania.

Program kursu roku bieżącego przewiduje również wycieczki towarzyskie, krajoznawcze, przyrodnicze w bliższą i dalszą okolicę oraz nad morze polskie. Czas trwania wykładów od poniedziałku 27. lipca o godz. 9-tej do soboty, 22. sierpnia r. b. Biuro informacyjne dla przyjeżdżających czynne będzie już w sobotę, 25. i niedzielę, 26. lipca na dworcu kolejowym. Mieszkanie i utrzymanie kursistów jest zapewnione w miejscowem Seminarjum Nauczycielskiem po cenie 3,50 złotych dziennie lub w prywatnych stancjach na mieście od 90 — 120 zł. na 4 tygodnie. Reflektujący na mieszkanie w internacie Seminarjum winni się zaopatrzyć w jasiek, koc i bieliznę pościelową.

Opłata za kurs wynosi 40,— zł., z czego należy 15,— zł. wpłacić przy zgłoszeniu, **najpóźniej jednak do 5. lipca b. r.** pod adresem kierownictwa kursu — kierownika szkoły pow. i wydz. p. Józefa Ossowskiego w Tucholi, który zarazem udzieli wszelkich dalszych informacyj. Kierownikiem pedagogicznym kursu jest p. prof. Szwoch z Grudziądza. Dalszemi prelegentami są pp.: Profesorowie miejscowego Seminarjum Nauczycielskiego oraz pow. inspektor szkolny p. Zdek z Tucholi.

Zgodnie z wymaganiami ministerjalnemi przewiduje program naukowy: pedologję, nowoczesne kierunku pedagogiczne w związku z metodą poszczególnych przedmiotów, organizację pracy nauczania i wychowania, zasady higjeny szkolnej, ustawodawstwo szkolne, administrację szkolną i lekcje praktyczne. Kurs korzystać będzie z pracowni przyrodniczej, fizyko-chemicznej, robót ręcznych oraz wzorowego ogródka szkolnego. Nadobowiązkowo przewiduje się również wyrób pomocy naukowych dla fizyki.

Pożądanem jst, aby każdy uczestnik kursu zaopatrzył się w broszurkę Aleksandra Litwina „Egzamin praktyczny dla nauczycieli szkół powszechnych" (Nakład Gebethnera i Wolffa — cena 2,50 zł.), oraz w miarę możliwości i osobistych zainteresowań wybrał sobie z bibljografji w pracy tej zawarte podręczniki i dzieła do lektury podstawowej i uzupełniającej. Koniecznie potrzebne są również programy ministerjalne oraz przy własnych warsztatach pracy dotąd używane podręczniki metody poszczególnych przedmiotów. Do dyspozycji kursu stoi również powiatowa bibljoteka nauczycielska, która wprawdzie jest zaopatrzona w najnowsze wydawnictwa pedagogiczne, lecz tylko w pojedyncze egzemplarze, które dla prac grupowych nie wystarczą.

Kto zatem pragnie mile i pracowicie spędzić czas wakacyjny i zapewnić sobie powodzenie przy egzaminie praktycznym, niechaj nie zwleka ze zgłoszeniem na wakacyjny kurs pedagogiczny w Tucholi na Pomorzu, ponieważ zgłoszenia późniejsze mogą zostać ze względu na poważną liczbę wpływających zgłoszeń nieuwzględnione.

II. WYCIECZKA ZAMORSKA.

Przyjmujemy jeszcze zgłoszenia na naszą pierwszą wycieczkę zamorską: Gdynia — Ryga — Stockholm — Visby — Gdynia. Szczegóły chętnie nadsyłamy każdemu na życzenie.

III ZJAZD STOWARZYSZENIA W WARSZAWIE.

Zapraszamy ogół naszych członków na tegoroczny X. Walny Zjazd Stowarzyszenia, odbyć się mający w Warszawie w dniach 3. — 6. lipca. Co do szczegółów odsyłamy do ostatnich numerów „Naucz. Polskiego".

SEPÓLNO.

W czwartek, dnia 4. 6. rb. o godz. 9. przed poł. zmarł ojciec naszego Przewielebnego ks. proboszcza, ś. p. Franciszek Grudziński, emerytowany nauczyciel-jubilat, współzałożyciel i członek honorowy Powiatowego Koła Stow. Chrz. Nar. Naucz. Szk. Powsz., w 75 roku życia. Śp. Fr. Grudziński uprodził się 2. lutego 1857 r., ukończył seminarjum nauczycielskie w Grudziądzu w roku 1878. Swą pracę wychowawczo-nauczycielską rozpoczął 1. maja 1878 r. w Smołdzinie w powiecie kartuskim, był kierownikiem szkoły w Szylcznie i Ciechocinie na Kaszubach do roku 1920. Z chwilą odzyskania niepodległości Ojczyzny objął w dniu 10. maja tegoż roku posadę nauczycielską w Sępólnie, był pierwszym organizatorem nauki polskiej w naszem mieście i pierwszym kierownikiem szkoły powszechnej. W dniu 1. maja 1928 r. obchodził w gronie swej rodziny, swych uczniów i współpracowników swej szkoły złoty jubileusz służbowy, z której to okazji Kuratorjum Okręgu Szkolnego wyraziło mu swe najwyższe uznanie, a Biskup naszej diecezji przesłał mu swe błogosławieństwo pasterskie. Od czasu tego opuścił warsztat pracy i przeszedł w stan spoczynku z powodu sędziwego wieku i złego stanu zdrowia. Wszędzie, gdzie śp. Zmarły pracował, zjednał sobie serca i miłość swych uczniów, współobywateli i koleżeństwa z powodu niezmordowanej pracy, sumienności i prawego charakteru. Przepojony ideologją chrześcijańsko-narodową, wychował społeczeństwu całe pokolenia uczciwych i wartościowych obywateli. Szereg wybitnych kapłanów i działaczy pomorskich zawdzięcza mu swe pierwsze wychowanie i pierwszą naukę. Całem sercem umiłował młodzież, szkołę i swych kolegów, którym zawsze był gotów nieść pomoc czy to duchową czy materjalną. Przeszedł przez życie, czyniąc dobrze, dzierżąc wysoko sztandar pracy wychowawcy-nauczyciela. Bogaty w doświadczenia zawodowe i życiowe, udzielał chętnie rad i wskazówek swym uczniom i współpracownikom; był prawdziwym ojcem szkoły. R. i. p.

Zestawienie organizacyjne i kasowe za miesiąc maj 1931 r.

L. b.	POWIAT i KOŁO	Zmiany personalne i ilość czł. dnia 30. X. 30			Składki miesięczne						
		+	—	stan	miesiąc	Ilość czł.	suma	„N.P.“	na inne cele	razem zł	razem gr
	Powiat Brodnica			**127**							
1	Brodnica			**49**							
2	Lidzbark			**20**	IV	17	38,25	—	—	38	25
3	Jabłonowo			**19**							
4	Nieżywięć			**21**	IV	20	45,—	5.—		50	—
5	Polskie Brzozie			**18**							
	Powiat Chełmno		**2**	**62**							
6	Chełmno		**2**	**38**	V	38	76,—	9,50	—	85	50
7	Lisewo			**16**							
8	Dąbrowa Chełmińska			**8**	IV i V		40,50			40	50
	Powiat Chojnice	**1**		**136**							
9	Chojnice			**31**	V	27	63,25	5,75	24,—	93	—
10	Czersk			**28**	III	29	67,50	13,50		81	—
11	Brusy			**27**	V	19	72,50			72	50
12	Brzeźno			**15**							
13	Wiele			**13**							
14	Leźno			**9**							
15	Konarzyny			**13**							
	Powiat Działdowo	**1**	**0**	**40**		40	47,50		19,—	66	50
16	Działdowo			**40**							
	Powiat Grudziądz		**2**	**168**			120,—	10,—		130	—
17	Grudziądz			**89**							
18	Radzyn			**14**							
19	Łasin			**27**							
20	Gruta			**23**							
21	Dusocin			**15**							
	Powiat Gniew			**75**			175,50			175	50
22	Gniew			**75**							
23	Czerwińsk			**75**							

L. b.	POWIAT i KOŁO	Zmiany personalne i ilość czł. dnia 30. X. 30.			Składki miesięczne						
		—	+	stan	miesiąc	Ilość czł.	suma	„N.P.“	na inne cele	razem zł	razem gr
	Powiat Kartuzy			**134**							
24	Kartuzy			**18**							
25	Sierakowice			**27**	V	24	48,—	7,20		55	20
26	Suleczyno			**21**			114,—			114	—
27	Przodkowo			**13**							
28	Żukowo			**8**							
29	Chmielno			**9**		—	53,—	—	—	53	—
30	Matarnia			**7**							
31	Hopowo			**9**							
32	Szymbark			**7**							
33	Stężyca			**15**							
	Powiat Kościerzyna			**135**							
34	Kościerzyna			**46**	IV	46	138,—			138	—
35	Lipusz			**20**							
36	Skarszewy			**16**							
37	Stara Kiszewa			**19**							
38	Liniewo			**20**							
39	Jezierce			**14**	V		31,50			31	50
	Powiat Lubawa			**126**							
40	Lubawa			**26**	IV	44	6,50			50	50
41	Nowemiasto			**26**							
42	Lipinki			**25**							
43	Hartowiec			**10**							
44	Grodziczno			**10**							
45	Wielkie Bałówki			**8**							
46	Truszczyny			**11**							
47	Gryźliny			**10**	V	12	22,50			22	50

L. b.	POWIAT i KOŁO	Zmiany personalne i ilość człon. 30. V. 1931 r.			Składka miesięczna						
		+	—	stan	miesiąc	Ilość czł.	suma	„N.P.“	na inne cele	razem zł	razem gr
	Powiat Morski			**117**							
48	Puck			**17**	IV	17	38,25			38	25
49	Gdynia			**45**							
50	Swarzewo			**22**	IV i V		90	10	15	115	
51	Krokowa			**18**							
52	Karlikowo			**15**	II i III	15 i 15	37,50 37,50			37 37	50 50
	Powiat Sępólno			**47**							
53	Sępólno			**47**	V	44	132	11		143	
	Powiat Starogard			**167**							
54	Starogard			**36**	III	36	90			90	
55	Skórcz			**36**	IV	36	90			90	
56	Lubichowo			**31**							
57	Osiek			**18**							
58	Zblewo			**18**	II i III	14	63			63	
59	Piece			**15**							
60	Nowacerkiew			**18**	V	13	32,50			32	50
	Powiat Świecie			**164**							
61	Świecie			**27**							
62	Nowe			**23**							
63	Warlubie			**12**							
64	Osie			**14**							
65	Bukowiec			**14**							
66	Pruszcz			**23**	V	14	35,50		14	49	50
67	Jeżewo			**15**							
67	Świekatowo			**14**							
68	Lniano-Drzycim			**15**			35,75			35	75
69	Gruczno			**7**	8	24			6,75	30	75

L. b.	POWIAT i KOŁO	Zmiany personalne i ilość czł. dnia 31. V. 31 r.			Składki miesięczne						
		+	—	stan	miesiąc	Ilość czł.	suma	„N.P."	na inne cele	razem zł	razem gr
	Powiat Tczew			**65**							
70	Tczew			**41**	IV	52	117,—	13		130	
71	Pelplin			**24**	V	51	114,75	12,75		127	50
	Powiat Toruń			**133**					5	5	
72	Toruń			**77**	I	70	169			169	
73	Chełmża			**42**	II	76	183			183	
74	Grębocin			**14**	III	78	187			187	
	Powiat Tuchola			**70**							
75	Tuchola			**39**							
76	Śliwice			**9**							
77	Cekcyn			**13**	V	12	48			48	
78	Bysław			**9**							
	Powiat Wąbrzeźno			**86**							
79	Wąbrzeźno			**22**	IV	21	68,25			68	25
80	Kowalewo			**23**	V	22	71,50			71	50
81	Król. Nowawieś			**9**	V	8	26			26	
82	Książki			**9**	V	9	29,25		45	74	25
83	W. Radowiska			**14**	V	12	39			39	
84	Golub			**9**	Zal. I,II,III,IV					33	
	Powiat Wejherowo			**53**							
85	Wejherowo			**43**	IV	36	107,50			107	50
86	Szemud			**10**							
87	**Członkowie korespondencyjni**			**48**							
		2	**4**	**1953**		**994**	**3001,95**	**97,70**	**83,75**	**3331**	**20**

PENSJONAT WILLA „LIDA" w ZAKOPANEM.

Pensjonat otwarty cały rok. — Zdrowe, obfite i wykwintne utrzymanie. —Położenie zaciszne, zdala od ruchu i kurzu ulicznego, niedaleko centrum, blisko dworca kolejowego, piękny widok na Tatry. — Pokoje słoneczne, tynkowane, suche, czyste, pojedyńcze, dwu- i trzyosobowe, weranda, balkony, elektryczne światło, wodociąg, bieżąca zimna i ciepła woda, łazienka, kanalizacja. Dogodne miejsce zbiórek dla wycieczek, punkt zborny dla nauczycielstwa.

Przyjmuje się tylko zdrowych.

:-: Ceny bardzo przystępne. :-:

Nauczycielstwu służy tam wszelkiemi informacjami, gdyż zarządem Pensjonatu Willi „Lida" kieruje:

Albinowa Nowicka.

Ubiory - Płaszcze i wszelkiego rodzaju **Odzież**

z najlepszych bielskich materjałów

które koloru, fasonu nie zmieniają ani w słońcu ani w deszczu.

Jan Paluszkiewicz - Grudziądz

ul. J. Wybickiego Nr. 21

Wyrób własny. Ceny najniższe.

„OD NASZEGO MORZA"

bogato ilustrowane czasopismo o Morzu Polskiem i Ziemi Pomorskiej, jedyne czasopismo w Polsce dla młodzieży, wychodzi dwukrotnie w miesiącu: co dnia 7-go i 21-go każdego miesiąca. Bogaty dział opisowy, historyczny, geograficzny, przyrodniczy, gospodarczy, społeczny, kulturalno-oświatowy i opowieściowy. Cena kwartalna tylko zł. 2,15 — wraz z dostawą do domu. Zamawiać można w każdym urzędzie pocztowym całej Polski.

Nr. P. K. O. Poznań: 212.707.